

Lund Universitet

Centrum för teologi och religionsvetenskap, CTR

KRE X85

Handledare och examinator: Professor Stephan Borgehammar

Opponent: Maria Åberg

Framläggning 2012-01-09

Korn för en evighetsskörd

En analys av Lewis Jonssons predikningar

Britt Berg

Det är endast några få korn av dem Lewis Jonsson sådde ut som här kunnat samlas. Konceptet till den predikan eller de tal han höll låg alltid i småbitar dagen efter det hållits. Ty alltid ville han bedja och arbeta sig framåt, alltid ville han växa djupare och högre—även i sin förkunnelse. Och av nämnda orsak har ej mer än det här givna kunnat givas. Dock nog förvisso för att därav skall kunna bli en evighetsskörd.¹

Dessa ord om Lewis Jonsson är hämtade ifrån inledningen till den bok, *Jesus allena*, där Lewis Jonssons predikningar och tal är samlade. Boken är utgiven 1920 med förord av Hagbert Isberg.

Denna präst kom att sätta djupa spår ibland många människor. Hans ord har bevarats hos människor långt efter hans död. I minnet finns han än idag ibland äldre människor i Höör vars föräldrar har mött honom.

---

¹ Jonsson 1920,, s. 5

Abstract

The purpose of this paper is to analyze the sermons and speeches of Lewis Jonsson (1874-1918.) He was vicar of Höör and Munkarp parishes between 1913 and 1918. Lewis Jonsson came from a small village, Sebbarp, in Skåne. As a young boy he studied in Gothenburg, where he lived during term time, with his sister and her husband. He started studying for the priesthood at Lund University and graduated in 1899. During his first year as a priest Lewis Jonsson worked in Mörrum, Blekinge. After this he returned to Skåne and Malmö. He lived and worked in Malmö until he became a vicar of Höör in 1913. Höör was a small rural parish in the middle district of Skåne. He became very popular and filled the churches, people stood outside the church and they had to open the windows so people could hear him. Lewis Jonsson died quite young in the Spanish flu in 1918 almost 44 years old. He was buried on his birthday. Lewis Jonsson left a wife and five minor children after him, moreover a grieving congregation.

I heard about Lewis Jonsson almost 80 years later and became curious as to what he had accomplished. I have previously written an essay about him in 2008 and now I wanted to study his speeches and sermons. Only a few of his sermons and speeches have been preserved; the reason for this is said to be that he worked on his sermons, changed and added to them right up to the time of performance but crumpled them up afterward.

My main question is: Is there anything in the sermons that can be assumed to have contributed to Lewis Jonsson's popularity as a preacher?

I have chosen to analyze all the sermons that are extant and three of his speeches. My purpose is to study these sermons and their construction. In this analysis I look at the sermon form and scope. I study how Lewis Jonsson opens his sermons and uses the opening words, and how the main elements are structured and how the sermons are terminated. I look at the style of the sermons and how Lewis Jonsson makes use of the Bible. I find certain themes typical of Lewis Jonsson which I classify. In conclusion, I present the findings of my analysis and see if I can get an answer to my question. The conclusion is that Lewis Jonsson clearly has worked extensively with his sermons, uses a language tailored to the audience and different rhetorical strategies. The most characteristic feature of his preaching was his ability to build a narrative story in his sermons.

Innehållsförteckning	
Kapitel 1. Inledning	s. 5
1.1 Frågeställning och syfte	s. 5
1.2 Metod	s. 5
1.3 Ordlista	s. 6
Kapitel 2. Mannen Lewis Jonsson	s. 8
2.1 Biografi	s. 8
2.2 Röster om Lewis Jonsson som predikant	s. 10
Kapitel 3. Analys av Lewis Jonssons predikningar	s. 16
3.1 Omfång	s. 16
3.2 Form	s. 17
3.2.1 Ingångsord	s. 17
3.2.2 Inledningar	s. 19
3.2.3 Huvuddelar	s. 20
3.2.4 Avslutningar	s. 23
3.2.5 Exempelpredikan: ”Vad kommer bortom graven?”	s. 24
3.3 Stil	s. 28
3.3.1 Beröringspunkter och tilltal	s. 28
3.3.2 Uppmaningar till omvändelse	s. 29
3.3.3 Bildspråk	s. 30
3.4 Bibelanvändning	s. 36
3.5 Teman	s. 40
3.5.1 Tiden är knapp	s. 40
3.5.2 Synden och nåden	s. 43
3.5.3 Jesus	s. 45
Kapitel 4. Slutord	s. 50
Källförteckning	s. 53
Appendix: Lewis Jonssons bevarade predikningar	s. 55

Kapitel 1. Inledning

Då jag i en tidigare uppsats skrivit om Lewis Jonsson och är fascinerad av honom som person valde jag att i mitt examensarbete studera hans predikningar. Jag fick höra talas om honom av Madeleine Nyberg som var diakon i Höörs församling. Madeleine Nyberg berättade att det hade skett en väckelse i Höörs församling i början av nitton hundratalet. Madeleine Nyberg hade i sitt arbete träffat på många gamla som hade en sådan stark tro, vilka hade varit med under den tiden och det var då Lewis Jonsson verkade i Höör.

Det finns så vitt jag vet endast nitton predikningar och nio tal bevarade och flera av dessa är upptecknade av åhörare. Lewis Jonsson har också skrivit två konfirmandböcker och en skrift som tolkar Uppenbarelseboken. Dessa är inte med i min analys. Jag har valt att studera predikningarna och tre av talen, då dessa ligger i gränslandet mellan tal och predikan, då jag vill se om det finns en speciell stil för Lewis Jonssons sätt att predika. Jag undrar också om detta är en av orsakerna till att han kom att dra så mycket människor till gudstjänsterna. Han var även känd som en präst som drog stora skaror ungdomar. Vad predikade han om och hur var dessa predikningar upplagda? Kan hans predikningar ha varit en nyckel till att han drog så mycket människor till kyrkan?

När jag letat efter skrifter som Lewis Jonsson gett ut så fann jag ett flertal, vilka jag sedan tittade på. Det visade sig då att det mesta var med i den samling av tal och predikningar som utgavs 1920, *Jesus allena*, efter Lewis Jonssons död. Jag har valt att arbeta med denna samling.

1.1 Frågeställning och syfte

Jag vill undersöka Lewis Jonssons predikningar för att se om där finns en nyckel till hans stora dragningskraft.

Frågan blir då således. Finns där något i predikningarna som kan antas vara en grund till hans popularitet?

1.2 Metod

Jag har valt induktiv metod för mitt arbete. Då Lewis Jonsson avled för nästan etthundra år sedan och det bara finns dessa predikningar sparade så blev urvalet enkelt, jag har valt de

predikningar som finns tillgängliga. Jag har även med en del tal och skrifter som befinner sig inom gränslandet för vad som kan vara en predikan. De är kanske något bearbetade för att gå i tryck. Analyserna bygger på predikningarna och tre av talen. Jag kommer att kalla alla för predikningar. I appendix går det att se vilka det är.

Mitt syfte är att studera dessa predikningar och hur predikanten bygger upp sina predikningar. Jag har därför valt att låta Lewis Jonssons ord tala även där det ibland har ett ålderdomligt språk.

Jag väljer att börja med en kort biografi om Lewis Jonsson. Då jag tycker det är av intresse vems predikningar jag analyserat.

Därefter kommer ett kapitel där några ifrån hans egen tid får visa vad de har haft för synpunkter på Lewis Jonssons predikningar. Dessa är Hagbert Isberg som var präst och vän till Lewis Jonsson. Hagbert Isberg blev senare biskop i Visby stift. Carl Axel Follin var en av Lewis Jonssons konfirmander som sen blev präst. De har själva sett och hört Lewis Jonsson predika. Jag har också med ett utdrag ur en tidningsartikel om Lewis Jonsson som publicerades 1964. Här finns ett tal om Lewis Jonsson som hölls 12 april 1964 av Samuel Adrian. Sen finns också Carl Adrian med som en röst, han var studiekamrat och kollega till Lewis Jonsson.

I analysen tittar jag på predikningarnas form och omfång. Jag studerar hur Lewis Jonsson inleder sina predikningar och hur han använder sig av ingångsord. Sedan hur huvuddelarna är upplagda och hur predikningarna avslutas. Efter detta ger jag ett exempel på en predikan som Lewis Jonsson höll 1912. Jag väljer sedan att titta på vad i predikningarna som ger dess speciella karaktär och hur Lewis Jonsson använder sig av bibeln. Sedan finner jag här olika teman som jag försöker klassificera som var typiska för Lewis Jonsson. Till slut presenterar jag vad som framkommit i min analys och ser om jag utifrån denna kan få ett svar på min fråga.

1.3 Ordlista

Allegori: en berättelse som bygger på metaforer

Anafor: man upprepar samma inledning i mening efter mening

Bildspråk: övergripande beteckning för olika former av bildliga, uttrycksätt, som metafor och liknelse²

Liknelse: en karakteristisk texttyp i evangelierna Ett visst begrepp, *sakledet*, belyses genom att sammanställas med ett annat, *bildledet*³

Epifor: som anafor men upprepningarna sker i meningarnas slut

Evidentia: en narrativ utläggning⁴

Iteratio: upprepningar som används för att förstärka och understryka det sagda

Metafor: poetisk omskrivning där det inte uttryckligen förklaras att ordet står som liknelse för något annat

Narration: en berättelse om fakta i sak

Principio: rättfram stil⁵

---

² Nationalencyklopedin/ NE <http://www.ne.se> 20111230.

³ Nationalencyklopedin/ NE <http://www.ne.se> 20111230.

⁴ Stephan Borgehammar.

⁵ Hägg 1998 alla ordförklaringar utom de med egen referens.

Kapitel 2. Mannen Lewis Jonsson

2.1 Biografi

Lewis Jonsson föddes den 4 november 1874 i Högseröds församling i Sebbarps by på gården Sebbarp nr 2. Lewis mor hette Ingrid Persdotter och hans far Håkan Jonsson. Sina första år i skolan gick han i Sebbarps by, där en granne lär ha sagt:

—”Han måste bli präst, han har alltid så bråttom till skolan.”⁶

Lewis ansågs för klen att bli bonde, men då han hade läshuvud fick han ett erbjudande om att läsa vidare av sin systers och hennes man E. A. Elam. De erbjöd sig betala för hans skolgång och han fick bo hos dem. Lewis Jonsson flyttade till systemns familj i Göteborg, och skrevs hösten 1884 in i första klass i folkskolan. Lewis Jonsson fick tillträde till Göteborgs Västra realskola ett år senare. Lewis Jonsson fortsatte sina studier på Högre latinläroverket och tog sin examen där våren 1894 och började på Lunds universitet samma år på hösten.

Lewis Jonsson hade det knapert med pengar, men med stöd ifrån anhöriga och ett sparsamt liv kämpade han på:

Med sparsamhet och anförvantes hjälp tog han sig fram under de fem studieåren.⁷

Han arbetade som informator i Fulltofta prästgård somrarna 1896-97. Som 25-åring, den fjärde juni 1899, prästvigdes Lewis Jonsson av biskop Billing:⁸

– ”Du Gudsmänniska, far efter rättfärdighet, Gudsfruktan, tro, kärlek, ståndaktighet, saktmod” (1 Tim. 6:11) var det ord biskop Billing vid detta tillfälle underströk. Och det var som om det ordet blev Lewis Jonsson lösenord. Han ville alltid framåt. Och han gick framåt. När jag nu sitter och tänker efter och överväger, hur man kortast, klarast och mest träffande skall angiva det för Lewis Jonsson liv och förkunnelse och hela prästerliga gärning mest karaktäristiska, går mina tankar åter och åter tillbaka till och dröjer vid det ordet ”Gån in genom den trånga porten. Ty vid och bred är den väg som leder till fördärvet, och många äro de som gå fram på den; och den port är trång och den väg är smal som leder till livet, och få äro de som finner den.”⁹

---

⁶ Isberg, s. 15.

⁷ Isberg, s. 18.

⁸ Billing Gottfrid (1841-1925), biskop i Västerås 1884-1898, i Lund 1898-1925. Bexell 2003, s. 354.

⁹ Isberg, s. 7.

Lewis Jonsson började arbeta som präst i Mörrums och Elleholms församlingar i Blekinge. Här kom han också att träffa sin blivande fru, Ruth Wihlborg dotter till kyrkoherden och kontraktsprosten Herman Wihlborg. Det dröjer till 1905 när bröllopet står mellan Ruth och Lewis. Då arbetar Lewis Jonsson som kyrkoadjunkt i S:t Pauli församling i Malmö där han varit sedan 1901. Den 7 februari 1907 föds första barnet Ingrid. I januari 1908 blir Lewis Jonsson komminister i S:t Johannes församling i Malmö och samma år föds hans tvillingpojkar den 10 juni, Nils och Johannes.

Den 4 februari 1912 kallas Lewis Jonsson att provpredika i Höör som fjärde provpredikant och den 14 april väljs han enhälligt och utses sedan av kungen till kyrkoherde i Höörs och Munkarps församlingar den 24 maj.

Han kom också att utses till hovpredikant 1912 vilket innebar att han ibland åkte till Stockholm och predikade i slottskyrkan.¹⁰ Den 8 oktober samma år föds dottern Gudrun.

Den första maj 1913 tillträdde Lewis Jonsson tjänsten som kyrkoherde i Höör och Munkarp. En installationsgudstjänst hålls den 21 september 1913. I Höör föds hans femte och sjätte barn Elsa den 16 mars 1915 och Martin den 3 september 1917.¹¹ Lewis Jonsson kom att bli en mycket populär präst i Höör som fyllde kyrkorna:

Man satt på extra tältstolar i gångarna och framme vid altarringen och i predikstolstrappan. Många fick även stå i vapenhuset och på sommaren på kyrkbacken vid öppna fönster.¹²

En annan konfirmand som själv kom att bli präst Carl- Axel Follin uttrycker sig så här:

Den verkligt stora dagen i Höör var söndagen och gudstjänsten gav den helt sin prägel. Genom veckans dagar såg man fram mot denna höjdpunkt, och för oss unga, som fingo vara med på den tiden, innebar den något av salighet—jag kan icke finna något annat ord.¹³

Hösten 1918 kommer spanska sjukan till Höör en influensa som utvecklats till en pandemi. Viruset är närbesläktat med fågelinfluensa och svininfluensa. Det drabbar i första hand unga och tidigare friska människor.

---

¹⁰ Lewis-Jonsson 1987, s. 7.

¹¹ Lewis-Jonsson 1987, s. 11.

¹² Ur Sture Hagströms arkiv, Höörs bibliotek. Manlig konfirmand inskriven hösten 1914.

¹³ Follin 1945, s. 83-84.

Den hösten kommer vi aldrig glömma—hösten 1918. Den tunga mörka himmelen färgades ännu i fjärran röd av det stora krigets väldiga brand. Då kom den i höstdiset smygande över våra gränser. Som vinden drog den snabbt från stuga till stuga, från gård till gård, från hus till hus, vi visste knappt av det för än det var över oss. Som ett slagregn kom den hastigt och oväntat, som ett slagregn slog den ned, och lien följde efter och gjorde sin gärning och tog det som vi förhoppningsfullt hade gått och sett på med tanke på de välsignelsens skördar en morgon skulle ge, och vi sågo vagnarna rulla bort, en efter en, med de upphämtade kärvarna.¹⁴

Och så satt man en oktobersöndag, även i Höörs kyrka och lyssnade och räknade—det var inte mindre än tio som *”genom döden avgått”* där i den jämförelsevis lilla församlingen sedan den sistlidna söndagen. Och det var som envar av de döda hade en hälsning till de levande.

”i dag mig—i morgon dig.” Och han som stod på predikstolen hörde tydligen hälsningen och bar den vidare till de levande: *”idag han, idag hon—imorgon kanske du eller jag? Ja, vem vet huru många av oss nästa söndag skola få vara med om att fira gudstjänst här.”*

Och så gjorde man vad gott var, innan man skildes åt för att kanske inte åter mötas nästa söndag—Och nästa söndag kom man och samlades åter i Höörs kyrka att möta sin Gud, men en saknades, en var ej med, ty han kunde ej vara med, han som stått på predikstolen förra söndagen. Lewis Jonsson ty han låg nu på sitt dödsläger och bidade sitt möte med Gud. Och när skaran lämnade helgedomen, hade Lewis Jonsson kämpat ut sin sista strid och gått—vi vilja tro det och vi våga tro det—in i den stora himmelska helgedomen. Och solen gick ned och dagen mörknade och det blev så förunderligt mörkt. Att en söndag i Höör kunde bli så mörk! Hade inte just söndagen där eljest varit solskensdag! Det var den 27 oktober.¹⁵

Lewis Jonsson dör av spanska sjukan söndagen den 27 oktober 1918 en vecka innan han skulle ha fyllt 44 år. Lewis Jonsson lämnar efter sig fru och sex barn varav den äldsta är elva år och den yngsta bara ett. Lewis Jonsson lämnar också efter sig en stor saknad i kyrkorna och ibland alla de människor han har lyckats beröra med budskapet om Jesus som frälsaren.

2.2 Röster om Lewis Jonsson som predikant

Några människor som själva upplevt Lewis Jonssons predikningar vill jag också lyfta fram. Så kan vi idag 2012 få en uppfattning även från dem som levde då, hur de kom att uppleva Lewis Jonsson som predikant. Först är det ett tidningsurklipp som jag funnit i Höörs biblioteks arkiv, hämtat ur Mellersta Skåne.

---

¹⁴ Isberg, s. 9.

¹⁵ Isberg, s. 10-11.

Jag har också med Carl Axel Follin som är nämnd tidigare i biografien. Sedan Hagbert Isberg vilken skrev förordet i boken *Jesus allena* och som lärde känna Lewis Jonsson när han arbetade som informator på Fulltofta under somrarna 1896-97 och de läste sedan också tillsammans i Lund. Hagbert Isberg blev biskop i Visby stift. Slutligen har jag tagit med Carl Adrian, kyrkoherde i Mjällby, studiekamrat och kollega till Lewis Jonsson.

I ett tidningsurklipp ur Mellersta Skåne om en kyrkodag anordnad i Höörs kyrka den 12 april 1964 där kyrkoherde Samuel Adrian Båstad talade några minnesord över Lewis Jonsson finner jag följande ord om Lewis Jonsson som predikant:

Hans predikningar buro vittnen om att han övade en betydande själavårdande gärning i de församlingar han tjänade. Att han satte så djupa spår som han gjorde, där han gick fram berodde förvisso eller minst därpå, att han ute i församlingarna tillsammans med den enskilde var densamme och sade detsamma som på predikstolen.¹⁶

Carl Axel Follin skriver att det kan ha varit som förkunnare som Lewis Jonsson hade sin styrka. Han skriver att han ännu efter över 30 års tid kan höra hans röst:

– *Käre, skall det nya året vara för dig ett år med Jesus?* Jag har aldrig hört mer än en predikant, som på mig har gjort ett lika överväldigande intryck som han.¹⁷

Carl Axel Follin fortsätter med vad det var som gjorde att Lewis Jonsson hade sådan makt att gripa människor med sina predikningar. Carl-Axel Follin skriver, kunde det vara hans noggranna förberedelser och att han tog sin uppgift i bön och rannsakan? Kan det ha varit att han reste till främmande länder för att samla intryck? Detta har även andra predikanter gjort skriver Carl Axel Follin, och folk har ändå sovit sig igenom predikan.

Nej! Lewis Jonsson ville något med sin predikan och det centrala i hans predikningars budskap var den levande frälsaren Kristus säger Carl-Axel Follin. Lewis Jonsson levde dag för dag med Kristus och ville för honom visa sitt liv i ord och gärningar. Här skriver också Carl Axel Follin att predikningarna blev så naturliga och hörde liksom ihop med mannens eget väsen.¹⁸

---

¹⁶ Södra Sveriges tidningar, 24 april 1964.

¹⁷ Follin, s. 84.

¹⁸ Follin, s. 86.

Hagbert Isberg skriver om predikanten Lewis Jonsson:

Predikant var han. Och som sådan växte han med åren.¹⁹

Här nedan följer ett stycke som berättar hur Hagbert Isberg såg på Lewis Jonsson som predikant hämtat ifrån Lund stifts julbok 1919.

Lewis Jonssons utveckling som predikant hade flera rötter varav en del låg långt tillbaka i tiden, skriver Hagbert Isberg. Lewis Jonsson läste uppbyggelselitteratur och hade tagit del av andra predikanter förkunnelse. Detta har bidragit till att prägla hans karaktär som människa och predikant menar Hagbert Isberg.

Hagbert Isberg går tillbaka till Lewis Jonssons barn- och ungdomstid i Göteborg med Johanneskyrkan och framförallt Wieselgren,²⁰ även till Göteborgs domkyrka med Rexius²¹ och hans år i Lund, där han vandrade till olika kyrkor och studerade Luther och Schartau.

Under Lewis Jonssons första år som präst visade hans predikningar på ett starkt inflytande av dessa, framförallt Schartau. Men Lewis Jonsson vandrade vidare för att lyssna, lära och utvecklas. Detta var karakteristiskt för Lewis Jonsson, han ville utvecklas och fortsätta lära sig skriver Hagbert Isberg.

I sina predikningar undervisade Lewis Jonsson om frälsningsvägen och att försöka få åhörarna att pröva sig själva, han försökte få Gudsorden själva att tala. Här ser man påverkan av Luther och Schartau menar Hagbert Isberg. Av Schartau lärde han sig också inse betydelsen av att visa på hur han tänkt sig sina framställningar, och att använda sig av ingångsord, ämne och att tydligt markera predikans olika delar.

---

¹⁹ Isberg, s. 33.

²⁰ Peter Wieselgren (1800-1877), domprost i Göteborg, började på 1860-talet hålla friluftsgudstjänster på Heden för fattiga som inte fick plats i kyrkan, En insamling som startades 1862 som födelsedagspresent till Wieselgren gjorde att 1866 stod Johanneskyrkan klar i Masthugget. Gudstjänsterna vände sig speciellt till fattiga. Wieselgren tog ett personligt ansvar för gudstjänstlivet och kyrkan blev centrum för ett inom kyrkligt missionsarbete. Kyrkan kom att bli centrum för diakonalt arbete och kyrklig verksamhet bland skolungdomar och studenter. Bexell 2003, s. 80.

²¹ Nathanael Rexius (1852-1929), domprost i Göteborg. Bexell 2003, s. 204.

Under tiden i Mörrum och första åren i S:t Pauli läser han J. C. Bring.²² Brings evangeliska toner syns nu i Lewis Jonssons predikningar här finns syndernas förlåtelse, ro, frid, hjärtevila, trygghet, liv och salighet och den eviga härligheten. Lewis Jonsson får en mjukare ton i sina predikningar skriver Hagbert Isberg.

1902 tillbringar Lewis Jonsson sommaren i Oslo.²³ När han kommer tillbaka har även Gustaf Jensen²⁴ blivit hans lärare liksom Bring.

Sommaren 1903 åker Lewis Jonsson till Köpenhamn och Danmark och dit kom han i fortsättningen att åka under lediga söndagar och några tjänstlediga sommarveckor. Han kom tillbaka år efter år även de sista skriver Hagbert Isberg.

Han vandrade från kyrka till kyrka drog omkring ända ifrån Jylland till Bornholm. Han valde framförallt att lyssna på präster som tillhörde inre missionen.²⁵ I Köpenhamn lyssnade han på, ibland andra, Ussing,²⁶ Holt, Steen och Fibiger.²⁷

Dessa börjar präglade Jonssons förkunnelse med vikten på avgörelse, skellet, de båda vägarna, Guds barn och Världens barn, för evigt frälst och för evigt förlorad, korset med Jesus blod, det andliga realistiskt skildrat.

Han lär sig tala till folket på folkets språk ur livet och för livet. Isberg skriver att intrycken Lewis Jonsson tog av dessa blev ibland väl starka då man kunde spåra källorna både vad det gällde bilder, ordvändningar och textbehandlingar.

De sista åren vände sig Lewis Jonsson även till Tyskland och reste dit sommaren 1915. Framst för att lyssna på och lära av Modersohn²⁸ och de som genom själavård kom i kontakt med sjuka och sårade ifrån krigets fronter.

---

²² Johan Christoffer Bring (1829-1898), vice pastor ifrån Tullstorp, Lunds stift, föreståndare för Ersta diakonissanstalt i Stockholm i 34 år. Tillträdde 1862. Bring var känd som en god predikant och själavårdare. Bexell 2003, s. 88, 179.

²³ Isberg skriver Kristiania vilket var namnet på Oslo 1902.

²⁴ Norsk präst och författare.

²⁵ Johansson-Liedgren, s. 243.

²⁶ Henry Ussing (1855-1943), stiftsprost i Köpenhamn. Författare och föreläsare. Bexell 2003, s. 211.

²⁷ Präster i Köpenhamn har inte funnit någon som kan stämma överens med just dessa.

²⁸ Ernst Modersohn (1870-1948), tysk präst, evangelist och författare. Stod nära pingstväckelsen under nittonhundratalets första årtionde. Verksam i den tyska evangeliska alliansen.

Andra faktorer som påverkat var den andliga luft han fick i sitt barndomshem och i Göteborg. Det djupa förhållandet till Gud, bibelläsning och bön, den själavårdande gärning han hade, ett öga för livet och dess verklighet, hans trägna och noggranna förberedelser inför varje predikan. Isberg skriver:

Han levde för sin predikan, han var med i varje predikan och han sökte leva efter sin predikan.²⁹

Isberg skriver liksom även Carl-Axel Follin att något som var utmärkande för Lewis Jonsson var, att han ville något med sin predikan. Han hade en avsikt med den. Denna avsikt var menar Isberg att han ville lära och undervisa, han ville få sina åhörare in i Gudsordet och få ordet i deras hjärtan och få dem till frälsning. Han ville påverka och han ville att de som lyssnade skulle påverkas personligen.

Isberg skriver att han inte sysselsatte sig med moderna problem, tankar och frågor. Lewis Jonsson talade om synd och nåd, nödvändigheten av avgörelse inför Gud, omvändelse, helgelse, om trons ro och kärlekens oro, om vår svaghet och Guds kraft, Lammets blod och Lammets tron. Men det viktigaste var att detta för honom var en realitet och hans förkunnelse hade en verklighetsförankring.

Han försökte följa sina åhörare in i deras inre till Frälsaren som en tredje person. Han följde dem in över hemmets tröskel i deras dagliga gärningar och ut i församlingarna tillsammans med Jesus. Han var praktisk skriver Hagbert Isberg.

Han visste hur han skulle börja en predikan för att få åhörarnas uppmärksamhet. Och han kunde konsten att hålla fast dem till slutet menar Hagbert Isberg.

Han predikade med mest en stigning, och så ett crescendo mot slutet. Lewis Jonsson förkunnelse var enkel, praktisk och fångslande. Han använde sig av exempel och bilder ur livet men aldrig till överdrift.

Lewis Jonsson var en folkpredikant säger Hagbert Isberg. Han använde sig av det redan nämnda samtidigt som han undvek nötta ord, slitna uttryck och ett tungt språk.

---

²⁹ Isberg, s. 35.

Men bakom detta enkla, folkliga uttryckssätt låg ett betydande arbete. Han skrev sina predikningar med stor omsorg för att finna det rätta folkliga uttrycket. När han sedan stod i predikstolen, märktes inte det ena eller andra och hans tonfall var naturligt.³⁰

Ur Carl Adrians lilla skrift har jag hämtat följand ord, vilka sades vid Lewis Jonssons begravning den 4 november 1918 på hans 44-årsdag. Begravningen hölls av biskop Einar Billing och likpredikan (griftetal) hölls av kyrkoherde H. P. Visell Malmö ur vilket följande är hämtat:

Hebr. 13:7: ”Tänken på edra lärare, som hava talat Guds ord till eder; sen huru de slutade sin levnad, och efterföljen deras tro.” – Guds ord hade ju den avlidne talat så enkelt flärdlöst och varmt som få.

Bättringspredikan hade han förkunnat—Hela hans levnad var en gripande predikan. Det märktes på honom, att han kom från Gud, när man träffade samman med honom, särskilt när han skulle framträda inför församlingen. Hans död blev ock en väldig predikan—Det har ett stort ansvar med sig att ha haft en sådan lärare.³¹

Så vill jag också lägga till Carl Adrians egna ord om Lewis Jonsson som predikant:

Det var något alldeles ovanligt med honom som predikant på predikstolen—han var förövrigt överallt predikant, hans liv och död en predikan. –Men på predikstolen var hans predikan särdeles folklig, enkel, praktisk, i dubbel mening personlig: med hänsyn till både honom själv och åhörarne—en och en för sig.” Han talade som om han stod inför var och en av sina åhörare i personligt samtal, som om han höll fast denne i rockslaget och inte kunde låta honom undslippa. Det var levande ord, som flödade från hans läppar och alltigenom höllo intresset vaket. Han drog också den kända verkligheten in i sina föredrag, valde bilder ur livet och naturen—med ett ord: han talade personligt, som man talar till dem man känner.”³²

---

³⁰ Isberg, s. 33-37.

³¹ Adrian 1919, s. 21-22.

³² Adrian 1919, s. 10-11.

Kapitel 3. Analys av Lewis Jonssons predikningar

Här försöker jag att få en bild av hur Lewis Jonsson bygger upp sina predikningar, hur han använder sig av orden. Hur han inleder, delar och avslutar. Vilka ämnen han ofta predikar om. Hur han presenterar sina predikningar och om här finns stora skillnader eller likheter. Jag tittar också på om han använder sig av söndagens evangelietexter och hur. Jag har gett de aktuella predikningarna en bokstav så det ska vara lättare att skilja dem åt. Jag har också samlat vissa teman av de ämnen som ofta kommer igen i predikningarna

3.1 Predikans omfång

Lewis Jonssons predikningar är oftast långa på över 3000 ord. Enligt uppgift så består en påskpredikan vid 1900-talets slut i genomsnitt av 1100 ord.³³

Det finns ett par undantag ifrån Lewis Jonssons predikningar vilka är kortare. Dessa är upptecknade under predikan och är ifrån 1916 en, 1917 en, 1918 tre. Detta kan bero på att den som skrev ner den inte riktigt hann få med allt utan skrev ner det som gick. Samtidigt som dessa predikningar lyckas få fram ett klart budskap och är sammanhängande. Detta visar på att predikans budskap i alla fall har nått fram till den som lyssnar, i dessa fall de som nedtecknat predikan.

Två av predikningarna är odaterade men en hölls en midsommardag och bör vara ifrån Malmötiden då Lewis Jonsson nämner ”*De flesta av oss vistas här i denna staden med dess böljande, människoliv, dess arbete strid och oro.*”³⁴ Detta kan inte vara Höör.

Den andra är ifrån tredje söndagen efter påsk. Troligen ifrån Höörstiden den verkar vända sig mer till en landsbygdsförsamling, än till en församling ifrån staden. Jag finner ord om fält, trädgårdar och gårdens hund, en metafor om äppelkärnan och trädet. Detta kan tyda på att den är ifrån 1914 eller senare.

I de predikningar jag har att tillgå ser jag dock en tendens till att de tidigare ifrån 1912-15 är generellt något längre än de senare.

---

³³ Bexell 2010, s. 330.

³⁴ Jonsson 1920, s. 113.

3.2 Predikans form

Predikningarna har oftast en klar grundform med ingångsord, inledning som följs av huvuddelen med en förklarande och undervisande karaktär.

Huvuddelen delas upp i flera punkter ibland även underpunkter. Lewis Jonsson utgår oftast ifrån evangelietexter och använder sig av många bibelcitater. Avslutningarna är de som skiljer sig mest, här finns allt ifrån längre utläggningar till ett enkelt amen.

Predikningarna är oftast strukturellt uppbyggda med en inledning som försöker fånga intresset för vad som skall komma, den följs av en undervisande, själavårdande och missionerande del. Denna är oftast delad i flera underrubriker. Predikan knyts avslutande ihop med några ord för eftertanke och visar på hoppet i Kristus.

3.2.1 Ingångsord

En svensk kyrklig predikan bygger ofta på en bok kallad evangelieboken. Denna är en liturgisk bok som innehåller de bibeltexter och kollekthöner som används under kyrkoåret. Kyrkoåret löper från första advent till domsöndagen. Den evangeliebok som Lewis Jonsson använt är ifrån 1862 med en reviderad version utgiven 1907. Evangelieboken är ofta utgiven ihop med psalmboken och finns då med i dess bakre del.

Indelningen är först en kollekthön sedan episteltext följt av evangelietext, sedan de två årgångarna med högmässotext och aftonsång. Högmässotexten kommer ifrån evangelierna, aftonsångens från epistlarna. Härfter kommer första årgången med högmässotext, vilket var ifrån evangelierna och sedan aftonsång vilka var hämtade ifrån epistlarna.³⁵

När jag tittar på hur evangelieboken ändrats från 1889 till 1907 ser jag att kollekthönen är densamma 1907 som 1889. Därefter kommer en episteltext och en evangelietext dessa är också samma i 1907 och 1889. Sedan kommer första årgångens texter och dessa är inte samma 1889 som 1907. De kallas i 1907 års bok för ”*Nya texterna*”

---

³⁵ Svenska Psalmboken 1819, 1907.

I Sverige användes 1819 års psalmbok ända fram till 1937. Den är reviderad och texterna i evangelieboken har ändrats 1862.³⁶ En Bibelkommission har gjort revidering av bibeltexterna, Nya testamentet utgiven 19 oktober 1883 och Gamla testamentet den 13 oktober 1903.³⁷ Det har även utgivits tillägg till psalmboken med nyare psalmer. I evangelieboken finns också utdrag ut den kyrkohandbok som präster använt i gudstjänster. 1811 antogs en ny handbok, denna ändrades angående dopritualen 25 september 1874³⁸ och ny kyrkohandbok antogs 1894.³⁹ I den nya kyrkohandboken återtog mycket som uteslutits 1811, det man ansåg var ifrån den klassiska perioden av evangelisk-luthersk kult ifrån 1500- och 1600talet.⁴⁰

I nio av predikningarna följer Lewis Jonsson evangelietexten. I fem av dem avviker han och vad det gäller resterande så går det inte att knyta texten till någon speciell dag.

Lewis Jonsson använder sig alltid av ett ingångsord. I fem av predikningarna är detta ifrån evangelietexten. I övriga så är dessa hämtade ifrån episteltexten två gånger och en gång ifrån aftonsången. Tre gånger är dessa hämtade ifrån Nya testamentets brev. Tre gånger hämtas de ifrån evangelierna och fyra ifrån Gamla testamentet.

Även om Lewis Jonsson i vissa fall är trogen evangelietexten i ingångsordet så verkar det som om han oftast använder sig av ett annat bibelord.

De ord som används i ingången används på så sätt att de får igång predikan och ofta går genom hela predikan som en röd tråd. Som exempel i predikan A där ingångsordet också avslutar predika man kan här se det som ett sätt att rama in själva predikan samtidigt som ordet är aktuellt under hela predikan. Bibeltexten kommer också som citat i själva huvuddelen av predikan och Lewis Jonsson har bönen aktuell vid flera tillfällen i huvuddelen.

”Allt vad I bedjen i mitt namn, det skall jag göra, på det att Fadern må bli förhärligad i Sonen.” Joh. 14:13.⁴¹

”Allt vad I bedjen i mitt namn, det skall jag göra”⁴²

---

³⁶ Nässelqvist, s. 9.

³⁷ *Svenska Psalmboken* 1819, 1907.

³⁸ *Svenska Psalmboken* 1819, 1889.

³⁹ *Svenska Psalmboken* 1819, 1907.

⁴⁰ Bexell 2003, s. 267.

⁴¹ Jonsson 1920, s. 19. Predikan A.

⁴² Jonsson 1920, s. 25. Predikan A.

”Allt vad I bedjen i mitt namn, det skall jag göra, på det att Fadern må bliva förhärligad i Sonen.”⁴³

3.2.2 Inledningar

Predikningarna försöker att tidigt vinna åhörarnas intresse. I inledningen använder sig Lewis Jonsson av episteltexten, gammaltestamentliga texten eller går direkt till evangelietexten. Ett av de retoriska grepp han använder sig av är att utifrån den aktuella texten berätta en kortare allegorisk berättelse. Ett lysande exempel på en sådan inledning är följande ifrån Kyndelsmässodagen 1918:

Det är ett underligt ord som står i Uppenbarelsebokens 13: kapitel v. 10. Den gamle aposteln Johannes står på havets strand. Havet brusar och vräker sina fradgande, väldiga vågor mot stranden, där han står. (Havet är alltid i den heliga skrift en bild av folkmassorna, på nutidsspråket demokratin och särskilt de mot Gud fientliga folkmassorna.) Plötsligt stiger det upp ett vidunder ur havet. Det är Vilddjuret, Antikrist, som skall komma och regera den sista tiden, medan världen ännu står. Han skall fatta hela världens tyglar i sin hand och föra ett väldigt krig mot Kristus och hans rike och dem som höra Kristus till.

Det stundar svåra tider på jorden. Icke trodde man för fem år sedan, att de skulle se ut på jorden som det nu gör. Och vem vet, huru det ser ut fem år härefter? Kanske är detta som nu sker i världen, ett förspel till Antikrists regering. Men hör nu, vad som står i Uppenbarelseboken, det som Johannes hörde mitt under vågornas larm som himmelska klocktoner: *>Här är de heligas tålamod och tro.<* Det är det enda, som hjälper för Guds barn i den tiden, att ha *tålamod och tro*.⁴⁴

Han har också använt sig av inledningar av mer uppmanande karaktär. Ett exempel på detta finns i denna predikan ifrån Tjugonde söndagen i trefaldighet 1916:

O; Gud, ditt ord säger: Köpen tid! Det är så allvarligt. Jag kan aldrig köpa tillbaka den tid, som är förgången. Det blir så tungt, när jag inför dig tänker på alla försummelse och synder i det förflutna. Men tack, Herre Jesus, för ditt blod, som renar från alla synder! Låt ditt blod vara stänkt över hela mitt liv, annars kan jag aldrig vara glad. Hjälp mig nu genom din heliga Ande att köpa denna stilla stund tillsammans med dig och ditt ord att jag måtte få den välsignelse, som du nu har i beredskap till mig—av nåd. Amen.⁴⁵

---

⁴³ Jonsson 1920, s. 28. Predikan A.

⁴⁴ Jonsson 1920, s. 44. Predikan C.

⁴⁵ Jonsson 1920, s. 132. Predikan O.

Denna predikan är sedan uppbyggd runt episteltexten Ef. 5:15-21. Texten läses upp direkt efter denna inledning som är kort vilket har samband med att den är mer av en uppmaning och bön.

De predikningar jag har studerat börjar alla utom den föregående vilken är predikan O, med någon form av berättelse. Samtidigt som jag vill visa på att det finns undantag då det bara är ett fåtal som jag har kunnat studera.

3.2.3 Huvuddelar

Huvuddelarna i predikningarna är av en undervisande, själavårdande och missionerande karaktär. Huvuddelen är uppdelad i oftast tre delar, detta gäller B, C, D, E, F, J, L, M, N.

Två gånger är huvuddelen uppdelad i fyra delar, detta i predikan A och predikan V.

En gång har predikan en huvuddel med sex underrubriker, i predikan R.

Fyra gånger är predikans huvuddel delad i två delar, detta i predikan H, I, O, S.

Två predikningar finns med huvuddelen i två delar och fyra underrubriker i den andra delen, detta gäller predikan G, P.

En predikan finns med två huvuddelar och tre underrubriker i del två, detta är predikan Q.

Som vi ser använder sig Lewis Jonsson av underrubriker på sina delar i huvuddelen. Som ett exempel på det kommer här ifrån huvuddelen av predikan M med rubriken: *Huru Gud räknar, och huru vi räkna*. Nionde söndagen efter trefaldighet 1918:

Med ledning av vår högmässotext för dagen, Luk, 16: 10—17, må vårt ämne bliva:

”Stort och smått Gud räknar på ett annat sätt än vi räkna, med han räknar rätt”

1. *Människor räkna det jordiska för stort men Herren det andliga och himmelska goda.*

Människorna i våra dagar dansa omkring guldkalven mer än någonsin förut, och girigheten är nu som fordom en rot till allt ont”. De söka tjäna både Gud och Mamon, och många äro de, som tjäna endast Mamon. I vår text betecknas det jordiska goda med trenne namn: 1) *Det minsta*, 2)

Den orättrådiga Mamon, 3) En annans. Enligt Guds sätt att räkna är alltid denna jordens goda det minsta.⁴⁶

Lite längre fram anger han också:

Även det andliga och himmelska goda kännetecknas med trenne namn: 1) Vad mer är, 2) Det sannskyldiga goda, 3) Edert eget.

Om vi räkna och väga det andliga goda och se det såsom Herren ser det, så kunna vi betrakta detsamma: i anseende till *storleken*: det största av allt, i anseende till det *inre värdet*. Det dyrbaraste av allt, och i anseende till *varaktigheten*: det förblivande, det som vi ha med oss och få behålla för evigheten.⁴⁷

Den andra delen har fått rubriken:

2. Människor räkna det för stort att kunna uträtta vad ingen annan kan uträtta. Men Herren räknar troheten i det lilla för något stort.⁴⁸

Och sedan tredje delens rubrik i kursiv stil:

3. Människor räkna Herrens ord för ringa, men Herren räknar ett ord i vår bibel mer än himmel och jord. Han säger i Matt, 24: 35: ”Himmelen och jorden skola förgås, men mina ord skola icke förgås.”⁴⁹

Denna typ av indelning är den Lewis Jonsson använder sig av allra mest. Efter de indelade rubrikerna, följer så en utläggning av vad han har tänkt om den aktuella rubriken.

Utläggningen är av undervisande karaktär på så sätt att han försöker att förklara den i sin egen kontext. Sedan ger han ett svar utifrån bibeltexter och en kristen humanistisk människosyn. Ett exempel på hur han ger denna en praktisk bild följer här ifrån nionde söndagen efter trefaldighet 1918:

Är du ägare till de himmelska skatterna, så kan du likt Krysostomus och de andra Herrens vänner den konsten att förvandla de jordiska skatterna till himmelska. Det jordiska myntet må vi

---

⁴⁶ Jonsson 1920, s. 116. Predikan M.

⁴⁷ Jonsson 1920, s. 116-117. Predikan M.

⁴⁸ Jonsson 1920, s. 119. Predikan M.

⁴⁹ Jonsson 1920, s. 120. Predikan M.

förvandla till himmelskt genom välgörenhet mot behövande medmänniskor. Lägg vad du har i det jordiska i Jesus, din Frälsares, genomborrade händer! Du får därigenom mycken välsignelse redan här men förnämligast i himmelen. Du får där först se Jesus och erinra dig hans ord i Matt. 25:40. Men du får då ock se den ene efter den andre av de ”vänner,” som du vunnit med tillhjälp av det jordiska goda, säga dig tack för de kärleksverk, som bidragit att under jordelivet öppna deras hjärtan för frälsningens evangelium (Luk. 16: 9).⁵⁰

Här finns också en själavårdande aspekt i denna ovan citerade utläggning. Detta kommer hela tiden igen i predikningarna och det går ofta in i varandra här finner man både själavård, undervisning, ord ifrån bibeln och den medmänskliga empatin.

Ett exempel på hur Lewis Jonsson använder sig av undervisning med stöd ifrån bibelorden och samtidigt får med en själavårdande del vill jag också visa på. Då predikan är lång och allt inte kan vara med, har jag tagit valda delar av texten för att visa på hur han får fram sina budskap. Predikan heter *Hos Jesus i börens skola* och handlar om hur Jesus lärde ut bön.

Huvuddelen är delad i tre delar med rubrikerna, 1. genom sitt eget exempel, 2. genom att giva dem mönsterbönen Fader vår, 3. genom att lära dem övervinna det största hindret vid bönen. Citaten är ifrån den tredje delen. Bönsöndagen 1918:

För det tredje läsa vi vår text o huru Herren hjälper sina lärjungar i börens skola att *övervinna det svåraste hindret vid bönen*. Och vilket är detta hinder? Det är *modlösheten*. När man beder och, som det synes, beder förgäves, när man icke får varken ljud eller svar utan står liksom framför en stängd dörr eller finner himmelen så som en kopparmur, då träffas den allra ömmaste punkten i ens förhållande till Gud. -----(s. 101) du har bett om hjälp i din fattigdom och dina bekymmer och ser ingen förändring.----- (s. 102) Käre, kom och sitt ned vid Jesus fötter! Kom med in i hans böneskola och hör, huru han vill stilla ditt hjärta, när det gäller detta det svåraste hindret vid börens utövning, modlösheten.----- (s. 102) Käre vän, här skall du lära någonting, nämligen att vara *ihärdig i bönen*, även när du står i den mörka natten utanför en stängd dörr. Det kan vara på grund av två skäl, Herren dröjer med bönhörelse. För det första skall du göra klart för dig, om du, när du beder, är lik mannen, som stod i mörkret utanför sin väns dörr, och som verkligen *behövde* de tre bröden, som icke kunde reda sig dem förutan utan *måste* hava dem för sin väns nöds skull. Så vill Herren pröva också din bön.----- (s. 103)

Så mycket mer, som Gud är fader över allt, vad fader heter, så mycket som himmelen är högre än jorden. Därför käre, kan du bedja med frimodighet och trygghet, ty Guds hjärtelag är sådant,

---

⁵⁰ Jonsson 1920, s. 118-119. Predikan M.

att han vill giva dig det bästa, han har. Om du icke får det, du beder om, så vill han giva dig något, som är ännu bättre och nyttigare för dig.⁵¹

Vi ser här också prov på hur Lewis Jonsson predikar personligt, han försöker att få det till ett samtal mellan vänner med tilltalen käre och käre vän. Lewis Jonsson predikar samtidigt på så sätt att åhörarna förstår, att han själv har gått i börens skola.

3.2.4 Avslutningar

Lewis Jonsson är skicklig på att inleda sina predikningar och gripa tag i sina åhörare. I predikningarnas avslutningar finner han ord för att knyta ihop sin predikning och lämna ett uppmuntrande ord eller något att tänka på efter gudstjänsten. Han har förmågan att finna ord vilka ger ett budskap till åhöraren. Här följer några exempel på hur han avslutat predikningarna. Septuagesima 1918:

Och dock få vi lön, en lön, som är oändligt mycket bättre än den, som vi få här på jorden för vårt arbete. ”Deras gärningar följa dem efter” säger Jesus och Gud tager emot dem av nåd och giver oss lön i himmelen, Amen.⁵²

Ett exempel på en avslutning med en frälsningsinbjudan som även inkluderar den redan frälsta finns i den följande predikan. Predikans rubrik är ”*Se, vi gå upp till Jerusalem.*” Evangelietexten är Mark. 10:32-45. Orden i rubriken går som en röd tråd genom predikan och som man här kan se också avslutar den. Anaforer i predikans början vilka övergår till iteratio och sedan i slutet till en epifor. Fastlagssöndagen 1918:

Om du inte förut har tagit emot Jesu inbjudan att gå med honom till det himmelska Jerusalem, så får du göra det nu, och har du gjort det förut, så får du göra det på nytt i dag igen och sedan gå trygg genom lidanden med det ordet inom dig: ”Se, vi gå upp till Jerusalem!” Amen.⁵³

En helt annan typ av avslutning är denna, där det handlar om synd och rättfärdighet Den är ifrån Första bönsöndagen 1913.

Käre, i vilken vågskål lägger du ditt liv—till folkets upphöjelse eller till folkets vanära? Vet, att rättfärdigheten är också vårt folks upphöjelse, och att synd är också vårt folks vanära! Amen.⁵⁴

---

⁵¹ Jonsson 1920, s. 101-104. Predikan J.

⁵² Jonsson 1920, s. 48. Predikan D.

⁵³ Jonsson 1920, s. 57. Predikan F.

⁵⁴ Jonsson 1920, s. 70. Predikan G.

En avslutning som visar på hans bildspråk med metaforer hölls i Jakobs kyrka, Stockholm, 31 aug–2 sept. 1915:

Här är ingen tid att förlora. Snart skall vårt livs farkost vara framme vid evighetens strand, och Herren skall hålla räkenskap med oss. Måtte vi först och sist hava hans förtroende, så att när vi skola möta honom, den store och gode Herden, han då må se på oss med sin nådefulla kärleks blick och säga: ”Väl dig, du gode och trogne tjänare.” – och giva oss ”härlighetens ovanskliga krona.” Amen.⁵⁵

Jag ser inte någon konsekvent linje på avslutningarna utan dessa skiljer sig mycket ifrån varandra. Samtidigt som de alla har en koppling till hans huvuddel och därför hänger ihop. Avslutningarna kan vara alltifrån uppmaningar, tröst, frälsningsinbjudan, trosvisshet, ord om och av nåd. Det som de har gemensamt är att de visar något positivt med att följa Jesus, vara kristen. Här finns inga hårda ord eller försök på att skrämja åhöraren med helvetet även där sådant kan förekomma i själva predikan.

3.2.5 Exempelpredikan: ”*Vad kommer bortom graven?*”

Jag ser också att Lewis Jonsson inte är rädd att predika om döden. Här ser vi känslan av att tiden är knapp, finns. Lewis Jonsson höll en hel predikan om döden den 24 söndagen efter trefaldighet i S.t Johannes, Malmö, 1912.

Vad kommer bortom graven? Ingångsord är Luk. 20:27-40. Predikotext Aftonsång 1 Kor. 15:35-58.

De gingo för att bese graven, de kommo till graven. Så heter det gång på gång i påskens evangelium om Jesus första lärjungar och vänner-----
De gingo till graven—det uttrycket är så väl känt ibland oss, ty det är knappt någon, som icke varit med om det. Nästan från varje hus går en stig ut till en plats på kyrkogården, där man vandrar ut om sommarkvällarna och annars för att bese en kär grav. Och du har kanske en ny grav därute, på vilken de första blomstren ännu icke hunnit vissna.
De gingo till graven—det är så många mörka, tunga bilder, som steg fram genom de orden.

---

⁵⁵ Jonsson 1920, s. 167. Predikan R.

En far segnade plötsligt i döden---- Eller det var ett litet barn, som kämpade sin strid med döden---Eller det var din egen mor---- Men vi gå icke blott till andras grav; vi gå också till vår egen grav.⁵⁶

I inledningen av denna predikan ser vi hur Lewis Jonsson använder sig av anaforer och att han här försöker fånga åhörarnas välvilja med att inkludera åhörarna ibland dem som ”gingo till graven” Här efter säger han att vi också går till vår egen grav och kommer då in på predikans huvudämne.

Predikan är uppbyggd med att efter inledningen som ingång i huvuddelen kommer en frågeställning: *Vad kommer bortom graven?*

Predikanten ger sedan två retoriska svar på denna fråga och dessa två svar utgör predikans båda huvuddelar: Del 1. *Vad sadduceerna och deras likar svara.* Del 2 *Vad Jesus giver till svar.* Den andra huvuddelen är sedan delad i tre underrubriker.

Den första huvuddelen inleds med en retorisk fråga om vad som kommer bortom graven för sadduceerna och deras likar:

De svara: Ingenting; med döden är allt slut.⁵⁷

Därefter kommer en berättelse som börjar i bibeln och sedan går över i Lewis Jonssons egen tid. Här kommer en följd av frågor:

Varför kommo de så och frågade Jesus om det tillkommande? Varför voro de så angelägna om att förneka och förlöjliga de dödas uppståndelse? Vad låg under deras fråga? Jo de buro i själva verket en helig oro inom sig för Gud och för evigheten; livet efter detta lämnade dem ingen ro. Tänk om det finns!⁵⁸

I detta predikoavsnitt så använder Lewis Jonsson sig av sadduceernas tvivel och oro för om det ändå skulle finnas ett liv efter detta. Lewis Jonsson använder denna oro för att bygga upp en tanke om en mänsklighet utan hopp. Han använder sig av både sin egen nutid och Nytestamentliga citat:

---

⁵⁶ Jonsson 1920, s. 151-152. Predikan Q.

⁵⁷ Jonsson 1920, s. 153. Predikan Q.

⁵⁸ Jonsson 1920, s. 154. Predikan Q.

Heb. 9:27: ”Det är människorna förelagt en gång dö och sedan dom”.⁵⁹

1 Kor. 15:19: Paulus säger ”att om vi allenast för detta livet har hoppet till Kristus, så vore vi de uslaste av alla människor.”⁶⁰

och ifrån Gamla testamentet Jes. 40:8: ”Gräset torkar bort, blomstret förvissnar, men vår Guds ord förbliver evinnerligen”.⁶¹

Lewis Jonsson går sedan in på vad Jesus säger i den andra huvuddelen, och delar upp svaret i tre underrubriker.

- 1) *Där är en skillnad mellan människors evighetstillstånd.*
- 2) *De som hava dött i tron leva hemma hos Gud.*
- 3) *Jesus talar också om de dödas uppståndelse.*

Under den första underrubriken talar predikanten om ordet *värdig*. Här talas om vilka som kommer att anses värdiga till denna andra värld och även de som är ovärdiga. Lewis Jonsson säger:

Det är livets stora allvar att vi kunna bruka vår nådetid så, att vi vid inträdet i evigheten äro värdiga till det eviga livet hos Gud eller också ovärdiga, förkastade hos honom. Vilka äro ovärdiga? De, som komma fram till evigheten i sina egna kläder, i sin egen godhet och rättfärdighet. Men Guds ord säger allestädes, att de äro beredda för en evig härlighet hos Gud, som hava förkastat sin egen rättfärdighet.⁶²

Han visar här på att vi inte av egen kraft kan nå dit utan behöver hjälp. Vi kan inte leva som rättfärdiga och tro att vi gör allt rätt. Då är vi ovärdiga när vi av egen självgodhet tror att vi är värdiga.

Under nästa rubrik visar han på dem som har dött i tro och tar här som exempel de tre patriarkerna Abraham, Isak och Jakob hur de lever hemma hos Gud.

---

⁵⁹ Jonsson 1920, s. 154. Predikan Q.

⁶⁰ Jonsson 1920, s. 155. Predikan Q.

⁶¹ Jonsson 1920, s. 155. Predikan Q.

⁶² Jonsson 1920, s. 156. Predikan Q.

Ty ”Gud är icke dödas utan de levandes Gud.”⁶³

De, som hava dött i tron på Jesus Kristus, leva hos Gud. Det kommer icke efter döden någon själasömn eller något overksamt drömliv. Lasarus fördes strax av änglarna i Abrahams sköte och den rike mannen slog strax upp sina ögon i helvetets plågor och till den botfärdige rövaren på korset sade Jesus:” I dag skall du vara med mig i paradiset

”Vilken tröst bjudes icke för dem som sörjer sina i tron på Kristus döda, när Herren Jesus säger om dessa döda: ”*Honom leva de alla*” De, som gått före oss i tron och kommit lyckligt hem genom farorna, äro döda här, men hos Gud leva de. Vi kalla dem döda. Men de äro egentligen de levande och vi de döende.⁶⁴

Rent teologiskt blandar här Lewis Jonsson friskt ihop alla tider i en enda tid. En Guds tid, men detta blir logiskt om man som Lewis Jonsson tror på en levande Gud. En Gud som finns med hela tiden och har ett grepp om både patriarker, Jesus och oss alla.

Här finns ett tröstande budskap, men de tröstar bara dem som tror att den döda har dött i tro. Vi ser också ett helvete här för den som ansetts ovärdig.

Under den tredje underrubriken ”*Jesus talar om de dödas uppståndelse*” Här visar predikan på hur kropp och själ återförenas. Hur det fattas något efter döden så länge kroppen och själen är åtskilda men, när själen återfår sin kropp får den sin andes verktyg.

Och då skola de, som dött i tron på Jesus, få en ny, förklarad lekamen, fri från frestelser, fri från skröplighet och lidande, lik Jesus egen förklarade lekamen.⁶⁵

Det är en ojämn avslutning på denna predikan, först säger han en sak sedan en helt annan och på slutet stämmer inte det han tidigare sagt Han har samtidigt en förmåga att få ihop den avslutande delen vilket han också faktiskt får. I avslutningen ser jag hur han får med även de förtappade de som kanske inte trodde då de dog, här finns kanske ändå utrymme för ånger och frälsning även för dem. Predikan avslutas:

---

⁶³ Jonsson 1920, s.157. Predikan Q.

⁶⁴ Jonsson 1920, s.157. Predikan Q.

⁶⁵ Jonsson 1920, s.158. Predikan Q.

Huru underbar blir icke uppståndelsens morgon, då Herren Jesus skall komma igen och hans röst skall höras ned till de döde, som sova i jordens djup eller på havets botten, och de skola stiga upp och skugga med handen över sina ögon, då de se hans strålande härlighet. Alla skola framgå antingen till livets uppståndelse eller till domens uppståndelse; alla skola böja sina knän inför Jesus, somliga med förtappelsens ångest och andra med frälsningens jubel. Också du och jag och våra kära skola då vara med. Amen.⁶⁶

3.3 Stil

Lewis Jonsson använder sig av en klassisk uppbyggnad i sina predikningar. I hans inledningar kan man se hur han skapar en välvilja och använder sig av en rättfram stil, detta kallas retoriskt för principio. Han använder sig av narration och visar på olika teser och argument. Han använder ofta olika former av retoriska frågor för att skapa en känsla av samhörighet.

3.3.1 Beröringspunkter och tilltal

Lewis Jonsson kan konsten att vända sig till olika människor med sitt budskap. Han finner beröringspunkter som tilltalar människor på ett personligt sätt. Han har en förmåga att trots att huvuddelen av en predikan vänder sig t.ex. till konfirmander så får han in något som tilltalar, berör övriga åhörare också. Ett exempel på detta kommer ifrån Tjugofjärde söndagen efter trefaldighet 1912, S:t Johannes, Malmö:

Käre har du blivit stilla inför detta: " eder är född Frälsaren" till dess Guds ande fått förhärliga det till en strålande skrift med ditt namn insatt i stället för" eder":-- är född Frälsaren? Det är hela hemligheten till den troendes lycka och kraft, att han kan säga med visshet: min Frälsare, mig är han född.⁶⁷

Att använda sig av upprepningar för att inkludera många är en retorisk metod kallad anafor som Lewis Jonsson ofta använder sig av. Exempel på detta är ifrån prästmötet i Lund 1912:

Du Guds barn, som vet vad fattigdom eller annan timlig nöd vill säga.....
Och du Guds barn, som har dina frestelser att kämpa med.....
Och du Guds barn som känner tungt ansvar för dina kära.....
.....du moder, som gråter och beder för ditt barn.....

---

⁶⁶ Jonsson 1920, s. 158. Predikan Q.

⁶⁷ Jonsson 1920, s. 11. Text U.

.....du unge som blir missförstådd och hånad.....
Och du Guds pilgrim, som ibland med oro och undran⁶⁸ .....

Detta har varit ett sätt att försöka nå fram till och beröra åhörarna. Här går att finna en gemensam nämnare för att skapa en beröringspunkt. Han använder sig av tilltalet du, vilket också skapar en personlig känsla mellan predikant och åhörare.

3.3.2 Uppmaningar till omvändelse

Lewis Jonsson ville med sina predikningar sprida evangelium, han har ofta direkta eller indirekta frälsningsinbjudningar i sina predikningar. I dessa nitton predikningar har jag funnit fjorton stycken sådana. Som ett exempel på dessa kommer här en ifrån prästmötet i Lund 1912:

Har den gode Herden så funnit dig, och har du funnit honom? Vet du något i ditt liv, som Guds ord och Guds Ande kallar med det namnet *omvändelse*?⁶⁹

Du har icke frid med Gud. Du har icke visshet om att dina synder äro förlåtna däruppe, Du skulle icke dröja länge att omvända dig. O, om du visste vilken lycka det är att leva sitt liv i tron på Jesus och vara ett Guds barn av nåd!⁷⁰

Ur en predikan ifrån S:t Johannes i Malmö bönsöndagen 1913 kommer dessa ord:

Käre, kan du omvända dig till Gud och giva Jesus ditt hjärta *nu*, så gör det! Tänk på den allvarliga, nådefulla tiden, som du upplever—och omvänd dig! Tänk på att synden och världen binder dig starkare för varje tid, som går—och omvänd dig! Tänk på vad Jesus vill göra av dig genom sin härliga nåd—och omvänd dig! Tänk på din egen odödliga själ—och omvänd dig! Tänk på ditt folk—och omvänd dig!⁷¹

Här handlar det om din egen odödliga själ till folkets välbefinnande, man kan också ana den brådskan och nöd som finns i Lewis Jonssons predikningar vid denna tid. (Se nedan under teman 3.5.1.)

---

⁶⁸ Jonsson 1920, s. 83-84. Predikan H.

⁶⁹ Jonsson 1920, s. 145. Predikan P.

⁷⁰ Jonsson 1920, s. 149. Predikan P.

⁷¹ Jonsson 1920, s. 68. Predikan G.

Stycket är uppbyggt med både anaforer och epiforer som ett retoriskt knep för att förstärka budskapet.

Om man sedan rör sig fem år framåt i tiden så finner jag orden ur en predikan från 1918. Predikan handlar om kriget ute i Europa som pågått sedan 1914, människor har drabbats av ransoneringar och många har svårt att få ihop till det mest nödvändiga i livet som mat, kläder och bostad. Predikans rubrik är *"Dyrtiden och Herren ord."* Den hölls första bönsöndagen 1918 i Höörs och Munkarps kyrkor:

Måtte Herrens ord i dag som en strålkastare få kasta ljus över ditt liv och din synd, så att du må se, att du behöver en hel omvändelse. Gå fram till Jesus, ställ dig i hans lidande kärleks ljus från korset: han dog för dig, han blev fattig för din skull, huru borde du icke se, vilken synd det är, att du ännu lever för dig själv blott.⁷²

Budskapet är detsamma som i den predikan ifrån 1913 (ovan, predikan G) men mera personligt, språket är annorlunda. Här finns en tydlig metafor och brådskan finns inte kvar. Rädslan för de förlorade själarna har kanske lämnats åt Gud. Församlingen som predikan hölls för är också en annan här är vi ute på landsbygden och även det kan ha påverkat innehållet. Det är också fem år mellan dessa predikningar.

I en annan predikan också den från 1918 finner jag denna inbjudan till frälsning/omvändelse/helgelse, den hölls fastlagssöndagen 1918 i Höör och Munkarp:

Om du inte förut har tagit emot Jesu inbjudan att gå med honom till det himmelska Jerusalem, så får du göra det nu, och har du gjort det förut, så får du göra det på nytt i dag igen och sedan gå trygg genom lidanden med det ordet inom dig: "Se, vi gå upp till Jerusalem!" Amen.⁷³

Denna predikan är fylld av en känsla av stor tillit att följa Jesus genom livet i lidande, till döden och därefter till himmelen.

3.3.3 Bildspråk

Lewis Jonsson använder sig av metaforer. Ofta kopplas dessa ihop och bildar en allegori.

---

⁷² Jonsson 1920, s. 73. Text V.

⁷³ Jonsson 1920, s. 57. Predikan F.

Ett exempel på en allegori som jag valt att visa början av kommer ifrån Septuagesima 1916. Den har sin utgångspunkt i först en bibeltext.

”Himmelriket är likt en husbonde, som gick ut bittida om morgonen för att leja sig arbetare i sin vingård.”⁷⁴

En liten bit in i predikan kommer så:

Husbonden gick ut *bittida om morgonen*. Solen hade knappt glidit över horisonten i öster. Fåglarna sjöngo sin tidigaste morgonsång. Men redan var husbonden där. Det var det heliga dopet, som Herren allra först kallade oss, ja, inplanterade oss i sin vingård, ehuru vi då voro helt omedvetna därom. Även våra små, då de växa upp, kunna vara Herrens vingårdsarbetare,⁷⁵

Predikan fortsätter allegoriskt med olika tillfällen i livet då husbonden kallar sina arbetare.

Även vid *sjätte och nionde timmen* gick husbonden ut för att kalla arbetare i sin vingård. Han kallar alltså även vid den mognare åldern. Han kallar husfäder och husmödrar. Och kallelsen lyder så: ”Gån in i min vingård och vad skäligt är skolen I få.” Väl, den som lyder kallelsen och får ett mål för evigheten, ett arbete för Guds rike, som medför stor nådelön. När husbonden gick ut även vid *den elfte timmen*, så visar detta, att han tar emot till arbete i sin vingård även de vitnade huvudena och vill använda de slitna lemmarna i sin tjänst. Ännu i den höga ålderdomen kallar han, så länge icke den tolfte timmen är slagen. Ja, *kallelsen är nåd*.⁷⁶

Även om denna allegori har ett bibliskt ursprung så använder sig Lewis Jonsson av den på sitt vis. Detta är ett retoriskt knep som Lewis Jonsson ofta använder. När jag studerat hans predikningar, ser jag att han använder sig av en biblisk liknelse men presenterar den på ett personligt sätt. Lewis Jonsson gör sin egen narrativa tolkning av bibeltexten. Han kan också tolka in den i sin egen tid och i det budskap han vill få fram.

En allegori på hur han har presenterat Gud, Jesus och tryggheten, att vara en kristen är följande ifrån Nyårsdagen 1914 i Höörs och Munkarps kyrkor:

Det fanns i närheten av vårt bardomshem en tät skog, genom vilken vägen gick. Jag minns så väl, att när vi skulle resa hem om kvällen och jag satt hos far på vagnen, så kunde väl

---

⁷⁴ Jonsson 1920, s. 49. Predikan E.

⁷⁵ Jonsson 1920, s. 49. Predikan E.

⁷⁶ Jonsson 1920, s. 50. Predikan E.

barnahjärtat rysa till, när hästen och vagnen satte in i skogens mörker, men jag var dock så trygg, ty far höll i tömmarna. Det är det samma med Guds barn. Du kan väl rysa något ögonblick för det ovissa framför dig, men när vi i tron på Jesus blir stilla för detta: *min himmelske Fader håller mitt livs tömmar i sina händer*, så reser du tryggt framåt.⁷⁷

Det Lewis använder sig allra mest av är metaforer som ibland kan bilda allegorier som de citerade ovan. De korta metaforerna verkar som ett grepp för att väcka ett intresse för predikan och håller åhörarens intresse vid liv. Metaforerna har ofta men inte alltid ett bibliskt ursprung. Metaforerna är ändå invävda i en biblisk kontext då Lewis Jonsson alltid har ett bibliskt budskap. Ibland är de korta och enkla. Så som i följande exempel:

: de små barnen trampa på mors knä, men de stora barnen trampa på mors hjärta.⁷⁸
: men himmelen är öppen över dem;⁷⁹
: Kristus i vårt ställe med våra synder kastade på sig⁸⁰
: när det länge växt blommor på din gravkulle.⁸¹

Ibland är de längre och mera komplicerade och hänger ofta ihop i ett större sammanhang i predikan. Här följer några exempel på detta:

: Han hade själv funnit den ödmjuka och lyckliga trons plats vid korsets fot hos Jesus, där han kunde se upp i Guds ansikte och säga: Dig tillhör jag och dig dyrkar jag också. Och denna hans öppna, klara hjärteställning till Gud är den första dolda källan---⁸²

: Det är som ett fönster i en kristen kammare, dit han kan gå och skåda ut mot det himmelska Jerusalem. Det är som en stav, som pilgrimen mot det himmelska fäderneslandet kan stödja sig vid, då han håller på att uppgivas och fruktar, att han aldrig kommer fram.⁸³

: Det är en stor skillnad mellan en äppelkärna och ett stort äppelträd i trädgården, då det står höljt av blomster om våren eller dignande av frukt om hösten. Men i äppelkärnan finnes redan begynnelsen till hela det stora trädet.⁸⁴

---

⁷⁷ Jonsson 1920, s. 23. Predikan A.

⁷⁸ Jonsson 1920, s. 41. Predikan B.

⁷⁹ Jonsson 1920, s. 123. Predikan N.

⁸⁰ Jonsson 1920, s. 170. Predikan S.

⁸¹ Jonsson 1920, s. 46. Predikan D.

⁸² Jonsson 1920, s. 161. Predikan R.

⁸³ Jonsson 1920, s. 83. Predikan H.

⁸⁴ Jonsson 1920, s. 87. Predikan I.

Ett exempel på en metafor för Första världskriget vill jag visa då den är lite av min personliga favoritmetafor, den finns med i ett större citat i 3.2.2. Predikan är ifrån Kyndelmässodagen 1918:

Den gamle aposteln Johannes står på havets strand. Havet brusar och vräker sina fradgande, väldiga vågor mot stranden, där han står. Plötsligt stiger det upp ett vidunder ur havet. Det är vilddjuret; Antikrist som skall komma och regera den sista tiden; medan världen ännu står. Han skall fatta hela världens tyglar i sin hand och föra ett väldigt krig mot Kristus och hans rike och dem som hör Kristus till.⁸⁵

En metafor jag har funnit två gånger vill jag visa på utav just den anledningen att den använts vi flera tillfällen. Det vi ser här är metaforiskt för en människa som inte orkat stå emot frestelser utan gett efter för dem. Vid båda dessa tillfällen följs den av en liknande metafor om en ung kvinna.

: Men giftet gick honom i blodet. Elden tändes i hans själ. Begäret vaknade upp och förde honom från det första glaset vidare till de många, och i dag driver han på gatorna såsom en fattig olycklig, ruinerad drinkare.⁸⁶

: Men giftet gick honom i blodet. Elden tändes i hans själ. Begäret vaknade upp och förde honom från det ena glaset till de många, och i dag driver han omkring på gatorna som en ruin.⁸⁷

Här ses en förankring i nutiden hos predikan som också speglar ett socialt engagemang. En annan bild som visar på hur han tolkar, sin egen tid med ett världskrig som härjar kommer ifrån ett konfirmationstal i Höörs kyrka april 1917:

Och vi får också känna huru marken bävar under de tunga, dånande hovslagen, när ryttaren på den röda hästen, som är kriget, och ryttaren på den svarta hästen som är dyrtiden rider fram igenom Europa.⁸⁸

Bilder som har sin utgångspunkt ifrån Uppenbarelseboken använder sig Lewis Jonsson av vid åtta tillfällen. Dessa är kopplade till den då rådande situationen i världen med första

---

⁸⁵ Jonsson 1920, s. 44. Predikan C.

⁸⁶ Jonsson 1920, s. 111. Predikan L.

⁸⁷ Jonsson 1920, s. 137. Predikan O.

⁸⁸ Jonsson 1920, s. 180. Tal X.

världskriget och dess konsekvenser för människorna både ute i krig och de här hemma i Sverige.

Bilder av och om Jesus finner jag också, sammanlagt 39 gånger. Ett exempel på detta kommer ifrån Bönsöndagen 1918:

Ja, de hade sett, huru det låg ett skimmer av himmelsk klarhet över hans panna, när han stod upp för bönen. Han hade blivit beklädd med kraft ifrån höjden.⁸⁹

En annan metaforisk Jesusbild kommer ifrån tredje söndagen efter påsk 1913 i S:t Johannes, Malmö:

Känner du honom, som köpt dig åt Gud med sitt blod och bestämt dig till att bli en strålande juvel i Hans härlighetskrona?⁹⁰

Lewis Jonsson predikar om Jesus och om att följa Jesus, detta är huvudtemat i alla hans predikningar. Han väver in dåtid och nutid med det bibliska. Jesus är kärnan i predikningarna och även i de metaforer och allegorier som finns i predikningarna. Jag finner många olika bilder av Jesus. Det är svårt att skilja dessa åt då de ibland är mera av narrativa berättelser.

En annan intressant iakttagelse är hur pass ofta Lewis Jonsson visar bilder på döden. Tio beskrivningar av döden finner jag. Han pekar direkt mot det kristna hoppet och ger de sörjande en tröst med detta. En bild av döden ifrån Nyårsdagen 1914 Höör och Munkarps kyrka:

Vandrar du med Jesus och har ditt samvete tvaget i Hans blod, så är du frälst ifrån dödsfruktan. Vilken lycka för ett Guds barn att kunna stå i dörren til det nya året och se ut över framtidens land ända bort till dödsskuggans dal och evighetens berg och veta; *jag reser till himlen dag för dag och snart skall jag vara hemma där Jesus är!*⁹¹

En bild av döden ifrån Bönsöndagen 1918 Höörs och Munkarps kyrka:

---

⁸⁹ Jonsson 1920, s. 91. Predikan I.

⁹⁰ Jonsson 1920, s. 93. Predikan I.

⁹¹ Jonsson 1920, s. 26. Predikan A.

Och huru saligt skall det icke bli att hälsas av vänner i de eviga hyddorna, som vilja ledsaga oss fram inför honom och säga: Herre Jesus, denne gjorde mig gott och tände ljus i mitt mörker på jorden—för din skull.⁹²

Naturen är också en inspirationskälla för Lewis Jonsson och går att finna i metaforer ifrån Jesus tid, nutid, döden och mycket annat. Dessa metaforer om naturen går ofta över gränsen till någon annan kategori. De finns 19 stycken som står helt för sig själva. De som går in i andra bilder är sammanlagt 42 stycken. Några som är kortare kommer här:

Stora, starka örnar sitta omkring oss, de speja på oss.⁹³

Men alla dessa jordiska glädjebloster vara blott en liten tid; de vissna och dö bort. Och en dag vissna alla blomstren vid vägen på en gång, då dödens iskalla vind drager fram.⁹⁴

Stormen är icke så farlig för oss, den må komma såsom motstånd eller förakt eller förföljelse. Men den andliga oklarhetens dimma är det värsta—ljumheten, världslikställigheten⁹⁵.

Bilder som inte är lika ofta förekommande är metaforer ur Lewis Jonssons samtidsvärld. Jag finner här nio stycken. Den vanligaste förekommande bilden är den av första världskriget.

Jag har hittat åtta bilder ur Uppenbarelseboken. Det är likaså åtta bilder av Gud. Paulus finns också med i sex bilder. Här finner jag både metaforer och allegorier.

Ur Gamla testamentet finns fem allegoriska berättelser. I sin argumentation använder sig Lewis Jonsson också av narrativa bilder på kyrkohistoriskt kända personer. Fem sådana exempel hittar jag och vill här visa ett där vi finner Martin Luther:

Det var julafton, och Luther satt just och tänkte på sin julpredikan. Han hade fördjupat sig i gudaktighetens stora hemlighet: Gud har stigit ned och blivit människa. Då gick dörren upp, och hans hustru kallade honom att en liten stund se till lille Hans, som låg och grät i vaggan. Med hjärtat fullt av glädje över Jesusbarnet och änglaskaran, tog han sin bibel och satte sig vid vaggan. Men se så hade ju Guds enfödde son en gång vilat i krubban som ett fattigt människobarn. Och överväldigad av denna saliga hemlighets verklighet tog han ned sin harpa från väggen, stämde den och begynte sjunga till sin Frälsares pris. Och här vid lille Hans vaggan

---

⁹² Jonsson 1920, s. 75-76. Predikan V.

⁹³ Jonsson 1920, s. 81. Predikan A.

⁹⁴ Jonsson 1920, s. 81. Predikan H.

⁹⁵ Jonsson 1920, s. 86. Predikan H.

diktade, komponerade och sjöng Luther denna härliga julpsalm, som sedan blivit sjungen över hela kristenheten: ”Av himlens höjd oss kommet är”⁹⁶

Efter detta kommer fyra bilder av änglar och en bild av helvetet. Svårigheten med de olika bilderna, metaforerna och allegorierna är att de går in i varandra så jag kan bara visa på en tendens med mina klassindelningar samtidigt som det ändå visar på hur Lewis Jonssons predikningar såg ut. Nedan visar jag en lista på dessa i fallande ordning.

- 1 A. Bilder på Jesus och Jesus tid 40
- 1 B. Varav bilder som visar på en Jesus utanför tiden. 14
- 2 Vardagsliv i samtiden 39
- 3 Naturbilder 38
- 4 Bilder av döden 10
- 5 Världen i samtiden 9
- 6 Gud 8
- 7 Uppenbarelseboken 8
- 8 Paulus 6
- 9 Personer ur kyrkohistorien 5
- 10 Änglar 4
- 11 Helvetet 1

Här ses en tonvikt på bilder av Jesus, ur bibeln, naturen, men även ur människors vardagsliv. Bilderna av naturen går också de in på olika områden både i människors vardag och i bibliska bilder. De har en stor förmåga att ”tala” till åhöraren.

3.4 Bibelanvändning

Lewis Jonsson använder mycket bibelcitater ofta både sådana där han hänvisar till Bibeln, men ofta är de också inlagda i texterna utan hänvisning. Ett annat sätt som han använder sig av är att börja med att citera en bibeltext som han sedan väver ut till en berättelse. Han vänder sig till en församling som har grundläggande kunskap om bibeln och dess berättelser, vilket

---

⁹⁶ Jonsson 1920, s. 15. Text U.

säkert också påverkat hans sätt att använda sig av bibeln i sina predikningar. Han använder sig av citat ur både Nya och Gamla testamentet

Ur Nya testamentet hittar jag 115 citat ur bibeln utan hänvisning och med hänvisning till bibeltexten, 98 stycken. Detta blir sammanlagt 213 stycken i dessa 18 predikningar. Av dessa citeras:

1. Lukas evangelium 13 gånger.
2. Johannesevangelium citeras 11 gånger.
3. Matteusevangelium citeras 10 gånger.
4. Apostlagärningarna citeras 10 gånger.
5. Romarbrevet citeras 9 gånger.
6. Hebreerbrevet citeras 9 gånger.
7. Första Korintierbrevet citeras 5 gånger.
8. Galaterbrevet citeras 4 gånger.
9. Första Tim citeras 4 gånger.
10. Jakobsbrevet citeras 3 gånger.
11. Uppenbarelseboken citeras 3 gånger.
12. Efesierbrevet citeras 3 gånger.
13. Första Petrusbrev citeras 3 gånger.
14. Första Johannesbrev citeras 2 gånger.
15. Andra Korinterbrevet citeras 2 gånger.
16. Markusevangelium citeras 1 gång.
17. Judasbrev citeras 1 gång.
18. Filemon citeras 1 gång.
19. Första Tessalonikerbrevet citeras 1 gång.
20. Kolosserbrevet citeras 1 gång.
21. Titusbrevet citeras 1 gång.

Ur Gamla testamentet har han 14 citat utan bibelhänvisning. Med hänvisning hittar jag 47 tillsammans blir det 61 gånger. Han hänvisar flest gånger till:

1. Psaltaren citeras 15 gånger.
2. Moseböckerna citeras 11 gånger.
3. Jeremia citeras 5 gånger.

4. Jesaja citeras 5 gånger.
5. Esra citeras 4 gånger.
6. Domarboken citeras 1 gång.
7. Jona citeras 1 gång.
8. Daniel citeras 1 gång.
9. Andra Krönikeboken citeras 1 gång.
10. Job citeras 1 gång.
11. Ordspråksboken citeras 1 gång.
12. Predikaren citeras 1 gång.

Här finns en stark tonvikt på Nya testamentet. Det är också den uppfattningen jag får av predikningarna. Samtidigt som den bibelbok som har flest citat är Psaltaren ifrån Gamla testamentet.

Jag har också tittat på om Lewis Jonsson följer kyrkoårets texter i sina predikningar. I nio av predikningarna följer Lewis Jonsson evangeliebokens texter. I fem av dem avviker han men jag kan oftast se att den text han predikar ligger nära någon av de angivna då jag tittar i Evangeliebokens texter. I de följande fyra så går det inte att knyta texten till en speciell söndag. En av dessa kallas 4 bönsöndagen men det finns bara en bönsöndag i evangelieboken.

Några exempel på ur Lewis Jonsson använder sig av bibeln och citat ur den vill jag visa på. Det första exemplet kommer ifrån Höörs och Munkarps kyrkor. Text: Joh. 14:13.

Lewis Jonsson har i början av denna predikan ett citat ur första Mos. 28:15 ”Se, jag är med dig och skall bevara dig, varthelst du går.”

Lewis Jonsson inleder med att på ett personligt sätt berätta om när Jakob ger sig av hemifrån. Lewis Jonsson lyckas härefter efter att få med både Jakob och årsskiftet 1913/1914 och så går han vidare i predikan med Jakob ifrån Gamla testamentet, med ett citat ifrån Nya testamentet. Detta är ett typiskt sätt för Lewis Jonssons sätt att använda sig av nutid och dåtid.

Nyårsdagen 1914:

Men där kommer också den verkliga vännen, vännen från himmelen, Jesus, och vill säga till dig liksom rösten ljöd en gång till den unge Jakob: *”Jag är med dig och skall bevara dig, varthelst du går”* — *”Jag är världens ljus, den som följer mig, han skall icke vandra i mörkret, utan han skall hava livets ljus”* (Joh. 8:12). *”Se, jag är med eder alla dagar intill världens ände”* (Matt. 28:20).⁹⁷

Vi ser här ur han använder det citat ifrån Gamla testamentet han ger i predikans början och detta citat använder han iteratio i denna predikans inledning vid tre tillfällen. Sen väver han ihop detta med de två citaten ifrån Nya testamentet. Vid detta tillfälle ger han hänvisning till citaten. Det första citatet vid det inledande tillfället de ges och de två andra citaten i samband med texten.

Ett annat sätt som Lewis Jonsson använder är att använda sig av en liknelse ifrån bibeln. Det verkar som han ser det som en självklarhet att åhörarna känner till denna. Vilket folk nog också gjorde vid nittonhundratalets början. Lewis Jonsson kan då väva in citat i berättelsen, utan att ange bibelställe. Som exempel på detta predikosätt visar jag följande exempel: Predikan följer inte någon av evangeliebokens texter för denna söndag. Den text som Lewis Jonsson använder som ingångstext är Första Kor. 15:10. *”Av Guds nåd är jag vad jag är.”* Episteltexten i evangelieboken är Första Kor. 9:24-10:5. Jag finner inte något gemensamt i dessa texter. Lewis Jonsson använder sig här av liknelsen om vingårdsarbetarna ifrån Matteus kapitel 20. Septuagesima 1916:

”Himmelriket är likt en husbonde, som gick ut bittida om morgonen för att leja sig arbetare i sin vingård.” Herren, den himmelska husbonden, tar det första steget, när det gäller arbetet i hans vingård, i det att han kallar arbetare. Detta är nåd. Hade han ej gått ut, hade han ej kallat, så hade ingen av oss sökt honom. För dem, som ingått i arbete för Guds rike, har det gått som det står hos profeten Jeremia: *”Herre, du har dragit mig, och jag har mig draga låtit.”* Husbonden gick ut bittida om morgonen. Solen hade knappt glidit över horisonten i öster. Fåglarna sjöngo sin tidigaste morgonsång. Men redan var husbonden där. Det var i det heliga dopet, som Herren allra först kallade oss, ja, inplanterade oss i sin vingård, ehuru vi då voro helt omedvetna därom.⁹⁸

I slutet av citatet ser vi också hur dåtiden kommer med, då vi inplanteras i vingården genom dopet.

---

⁹⁷ Jonsson 1920, s. 21. Predikan A.

⁹⁸ Jonsson 1920, s. 49. Predikan E.

Ibland gör Lewis Jonsson som i följande ifrån samma predikan lite längre fram:

Det är liksom en ljusglimt i hans lidande, då han till slut säger till de tolv: *"På tredje dagen skall jag uppstå igen."* Det var Jesus rent kroppsliga lidande. Men detta var inte nog. Hela hans liv var uppfyllt även av andra lidanden, såsom Jesus själv säger till sina lärjungar: *"Människosonen har icke kommit för att låta sig tjänas, utan för att tjäna och giva sitt liv till lösen för många."* Det är Jesu inbjudan till oss att följa honom på hans lidandes väg. Det hör man genast, ty Jesus säger icke: *"Se, jag går upp till Jerusalem"* utan. *"Se, vi gå upp till Jerusalem"*-----
--- Utanför ortagården flydde de alla ifrån honom, och till sist, då han hängde på korset, blev han övergiven av Gud själv, och han ropade i sin ångest: *"Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?"*⁹⁹

Här anger han inte varifrån han citerar utan jag tror att han räknar med att åhörarna vet att detta är Jesus ord ifrån bibeln. Samtidigt som han låter Jesus själv tala i predikan.

3.5 Teman

Jag försöker visa på vad Lewis Jonssons predikningar innehöll. Jag har hittat olika teman som återkommit i predikningarna. Teman som därför också präglade predikningarnas innehåll. Lewis Jonssons predikningar har självklart innehållit mycket mer än detta, vilket jag inte har möjlighet att studera denna gång. Då jag har begränsad tid att arbeta med detta och också ett begränsat antal predikningar.

3.5.1 Tiden är knapp

Något som går igenom många av predikningarna är känslan av att tiden är knapp. Till en viss del har säkert detta sina rötter i samtiden med politisk oro, krig och ett samhälle i stark omändring. I hans tidigare predikningar de ifrån 1912-1916 kan jag uppleva att där finns en rädsla för att människor skall gå förlorade. Predikningarna drivs av en stark vilja att frälsa människors själar och en sorg för dem som kanske går förlorade. För att visa på hur det uttrycks kommer här några utdrag:

Herren Jesus säger i dagens evangelium ett ord, som också har sin tillämpning i vår nådetid, ett ord, som kommer sju gånger omigen i evangeliet, så att det kan bli som en helig klockringning för våra öron och hjärtan: *en liten tid, en liten tid*. Denna tid är blott en liten tid.¹⁰⁰

⁹⁹ Jonsson 1920, s. 54-55. Predikan F.

¹⁰⁰ Jonsson 1920, s. 79. Predikan H.

Om en liten tid är striden slut, och sedan är du evigt frälst och fri. Vad gör det, om du skall kämpa mot synden i 20 eller 50 år! Det är blott en liten tid mot den eviga härligheten.

----- Om en liten tid kallas tjänaren hem och får nådelönen.

----- om en liten tid är också döden förbi: hjärtan stannar, ögat brister, anden löses och du har för Lammets blods skull övervunnit.¹⁰¹

Man kallas ut till sjuk- och dödsbäddar, man får följa en medmänniska, som några dagar eller timmar skall vara borta i evigheten, antingen evigt förkastad eller mottagen hos Gud. Det är allvar.¹⁰²

Mången hand som idag hälsar så vänligt, skall snart ligga blek, och mångt hjärta som nu klappar så varmt för eder skall snart stanna stilla. O kära unga, allt vad I viljen fästa edert hjärta vid i världen är så kort och ovisst!¹⁰³

I de senare predikningarna ifrån 1917 och 1918 finner jag ett lite annorlunda budskap vad det gäller tiden:

Vad säger du, Herre, och vad vill du lära oss under denna dyrtid? –och så höra svaret genom hans ord.—Det är vårt folks botdag. Låt oss vara stilla inför Herrens ansikte både såsom enskilda och såsom medlemmar av vårt folk.¹⁰⁴

Men har du blott en ärlig vilja, så skall Guds rike inom dig gå framåt, om du än ej kan märka det själv. Och så händer det underliga, att en dag står du frälst från all synd i himmelen, innesluten i Guds nåd. Surdegen inom dig har utvecklats, Guds rike har gått framåt.

Ha tålamod och tro, när du tänker på Guds rike hos människorna omkring dig.¹⁰⁵

Här finner jag inte längre samma stress och rädsla för människornas själar utan jag tolkar det som att Lewis Jonsson lägger en större tillit till Gud i dessa predikningar.

De handlar om att tiden är oviss, tidens ilande ström. En liten tid och att det kan vara försent.

En berättelse som jag finner flera gånger på detta tema, är om en moders dödsbädd, en gång ifrån första söndagen efter trettondagen 1913 i S:t Johannes, Malmö, predikan B. En gång ifrån en odaterad midsommarpredikan troligen S:t Johannes 1912, där den är exakt i

---

¹⁰¹ Jonsson 1920, s. 84. Predikan H.

¹⁰² Jonsson 1920, s. 143-144. Predikan P.

¹⁰³ Jonsson 1920, s. 181. Tal X.

¹⁰⁴ Jonsson 1920, s. 71. Text X.

¹⁰⁵ Jonsson 1920, s. 45-46. Predikan C.

ordalydelse som den första och bara skiljer i avslutningen, predikan L. Sedan också ifrån predikan O. Tjugonde söndagen i trefaldighet 1916. Först predikan B:

Du har kanske hört det vemodiga draget om en mor, som låg på sin sista sjukbädd och skulle till att dö. Då kom hennes äldste son in, lade sig på knä vid hennes bädd, tog hennes hand och kysste den och sade: ”Lilla mor, vi hålla så mycket av dig.” Men istället för att bli glad vände hon sig mot väggen och sade i klagande ton: ”Varför har du aldrig sagt det förut?” Det var ett modershjärta, som hade förblött och förfrusit—genom brist på kärlek.¹⁰⁶

Varför har du icke sagt detta förut? O, har du din far eller mor ännu i livet, så älska dem för Herrens skull, medan det är tid och icke först på deras dödsbädd!¹⁰⁷

”Du har kanske hört det vemodiga exemplet ur livet om sonen, som kom in till sin moders dödsbädd, böjde sina knän vid sängen och tog hennes hand och kysste den och sade: ”Vi hålla så mycket av dig, mor!” Men hon blott vände sig mot väggen och sade i klagande ton: ”Varför har du icke sagt det förut?”¹⁰⁸

Också döden har med tidens knapphet att göra. Ett exempel på detta kommer ifrån tjugonde söndagen efter trefaldighet 1918:

Vi kallar dem döda. Men de äro egentligen de levande och vi de döende. Medan du går i sorgdräkt ut till deras grav, står de med den stora skaran inför Lammets tron, klädda i de vita fotsida kläderna. Medan du gråter här, sjunga de Lammets nya sång däruppe.¹⁰⁹

Jag vill visa på hur Lewis Jonsson ger en annan bild av döden också den ifrån 1918. Lewis Jonsson predikade denna i Höörs kyrka Fastlagssöndagen 1918:

Men du vet genom Guds ord, att det är härligt. Du tycker kanske, att här på jorden är så mycket som binder dig, som du har kärt, men vänj dig i tid vid den tanken, att du snart skall lämna det. Vad gör det, då du vet, att du går till något, som är ändå härligare. Här är så många människor, som du är fästad vid, och det blir svårt en gång i döden att slita alla band, som du är bunden vid dem med, men vad gör det, blott du vet, att dina kära går samma väg som du. Då får du ju åter träffa dem en gång vid Lammets bröllopsmåltid.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ Jonsson 1920, s. 42. Predikan B.

¹⁰⁷ Jonsson 1920, s. 109. Predikan L.

¹⁰⁸ Jonsson 1920, s. 139. Predikan O.

¹⁰⁹ Jonsson 1920, s. 157. Predikan Q.

¹¹⁰ Jonsson 1920, s. 56. Predikan F.

För Lewis Jonsson, i hans predikningar ser det ut som att han inte väjer för det svåra, men han har även här en förmåga att se ett positivt slut. Det är en omsorg om åhörarna bakom orden.

3.5.2 Synden och nåden

Lewis Jonsson predikar mycket om synden och nåden under tiden 1912—1913 i de bevarade predikningarna. Jag håller dessa två tillsammans då det hela tiden i predikningarna hålls ihop som ett tema. Predikningarna om synden visar på att lösningen är nåden. Alla människor är syndare och alla människor är i behov av och berörs av Guds nåd.

I de senare predikningarna är inte synden så framträdande, utan där ser vi mera av nåden. I denna predikan G är det synd och nåd. Efter inledningen så predikas det om synden med två inledande bibelord, Första Bönsöndagen 1913:

”Var och en, som gör synden, är syndens träl.” (Joh. 8:34) ”Syndens lön är döden” (Rom. 6:23).

Käre, har du övervägt, vilken olycka och vanära synden har gjort i världen? Synden stängde paradiset port för Adam och Eva. Synden gjorde Kain till brodermördare. Synden ödelade den gamla världen i vatten. Synden nedkallade eld över Sodom och Gomorra. Synden förblindade Faraos och fördränkte honom och hans här i Röda havets böljor. Synden gjorde, att David försmäktade dag och natt och miste sitt barn. Synden har förspritt Israel i alla land. Synden har lagt det gamla Grekland och Roms härlighet i grus. Synden är än idag orsak till otaliga tårar och suckar. Synden gör många hem kalla och dystra, ja till helveten på jorden. Synden förer med sig sjukdom, plågor och död. Synden anstiftar krig och blodsutgjutelser. Synden leder sina offer till evig död och förtappelse. Synden är moder till allt detta.¹¹¹

Här använder sig Lewis Jonsson återigen av anaforer för att förstärka sitt budskap. Predikan går också genom den bibliska historien och sedan ända fram till och in i människors hem. Predikan har en lösning på denna synd i predikans tredje del med rubriken: *”Vad skola vi då göra?”*

Här säger Lewis Jonsson att det finns två slags hörare av Guds ord, de som bara hör, och de som hör och sedan gör. Detta kan ibland bero på hur predikanten predikar eller ännu mer på hur predikanten själv lever säger Lewis Jonsson:

---

¹¹¹ Jonsson 1920, s. 65-66. Predikan G.

Att det ljuder genom vår predikan en stilla viskning till åhörarna. ”Tagen det icke så allvarligt.”¹¹²

En utbredd farlig vana ibland människor är att höra Guds ord, men utan att göra det säger Lewis Jonsson och går vidare med Jakobs brev som en grund. Sedan kommer han in på liknelsen om den förlorade sonen och berättar en folklig anekdot:

”– Jag hörde en god predikan förra söndagen,” sade en handlande till sin granne. ”– Vad var det om?” sporde den andre. ”– Jag kommer icke så noga ihåg, vad som sades i predikan, men jag gick hem och kastade bort mina falska vikter.” Den mannen blev ordets ”görare och icke allenast hörare.”¹¹³

Predikan G har delats upp i först en inledning och sedan i en huvuddel som har delats i två. Huvuddelarna har fått följande rubriker:

1. Är det sant, att rättfärdigheten upphöjer ett folk, men synd är folkens vanära?
2. Vad skola vi då göra?

Den andra delen av huvuddelen är uppdelad i fyra underrubriker.

1. Har du icke förut omvänt dig från synden till Kristus, så gör det!
2. Avstå från varje synd och far efter rättfärdighet och helgelse i allt!
3. Hjälp andra att komma till en sann omvändelse!
4. Bär ditt folk på ditt hjärta—så mycket du kan få nåd därtill!

I denna andra del finns tio citat ur Nya Testamentet och två ur Gamla Testamentet. Här finns invävt olika svar och vägar för att lämna synden och få nåden:

--Besluta dig för att säga det stora farväl till världen och synden, som binder dig!

--bed om ny nåd till ny helgelse—

--Och tänk på att varje omvänd människa, som äger lyckan och kraften i tron på Jesus Kristus, är en välsignelse på sin plats, större än någon kan beräkna!

--I himlen blir i alla fall glädje över en syndare, som omvänder sig.¹¹⁴

Predikan avslutas med:

Käre, i vilken vågskål lägger du ditt liv—till folkets upphøjelse eller till folkets vanära? Vet, att rättfärdighet är också vårt folks upphøjelse, och att synd är också vårt folks vanära! Amen.¹¹⁵

---

¹¹² Jonsson 1920, s. 66. Predikan G.

¹¹³ Jonsson 1920, s. 67. Predikan G.

¹¹⁴ Jonsson 1920, s. 69. Predikan G.

¹¹⁵ Jonsson 1920, s. 70. Predikan G.

I följande predikan ställer predikanten ett antal retoriska frågor som han sedan låter få ett svar på utifrån ett bibelcitat. Vi ser här ett annorlunda språk än i den ovan citerade predikan G. Lewis Jonsson har här vänt sig mer direkt till ungdomar. Den är ifrån samma år som predikan B och hölls för samma församling. Text Luk. 2:42-52. Första söndagen efter trettondagen 1913. S:t Johannes, Malmö:

Vad röra sig de ungas frågor om? Ofta om vad som är synd ock icke synd. Är det synd att dansa? Är det synd att gå på teater? Är det synd att spela kort? O.s.v. ----- Hör ett exempel på huru Herren giver svar på frågor! Det hölls i somras ett ungdomsmöte, där man också hade uppe frågan om en ung kristens deltagande i nöjeslivet, särskilt dansen. Några sökte att svara efter sina mer eller mindre mänskliga tankar: om man dansar så eller så eller så, så är det icke synd. Men vid detta tillfälle stod också en upp och läste ett språk ur vår bibel (och bakom bibeln står Gud, Jesus själv, och kastar genom sin Andes ljus in i varje uppriktigt hjärta.) Han läste detta ord: *"Allt vad I gören med ord eller gärningar, det gören allt i Herren Jesu namn, och tacken Gud Fader genom honom."* Där var visst många unga, som fingo ljus över sin fråga genom detta enda ord. Är du viss om att du går till dansnöjet i Herren Jesus sällskap för att där vittna om honom och förhålliga honom, så gå! Är du oviss, så gå icke!¹¹⁶

Här ser vi hur det ges ett svar på frågan med ett konkret exempel.

3.5.3 Jesus

De vanligast förekommande temana är av Jesus, dessa hittar jag 47 gånger. Fjorton gånger lyckas Lewis Jonsson beskriva en Jesus bild utanför tid och rum. En bild som hade kunnat användas i vilken tid som helst och inte är beroende av sin kontext dock av en förförståelse om Jesus. Här kommer ett exempel på detta, Tredje söndagen efter påsk, året är inte känt troligen efter 1914.

Käre, har du erfarit vad det vill säga att bliva tagen ut från världen och synden och given åt Jesus? Då är han glad över dig, icke för någon värdighets skull utan därför att han ser på dig som en gåva, som Han fått av sin himmelske Fader. Vilken trygghet, att Jesus Guds son ser på dig och kallar dig (sin): min lärjunge, mitt lamm, min ögonsten, min brud, min egendom, som min Fader givit mig.¹¹⁷

---

¹¹⁶ Jonsson 1920, s. 36-37. Predikan B.

¹¹⁷ Jonsson 1920, s. 97. Predikan J.

Jesus är den främsta i Lewis Jonssons predikningar han förekommer mest hela tiden. Jesus är den yttersta auktoriteten. Alla de predikningar jag har tillgång till handlar om Jesus, här finns inga undantag. Lewis Jonssons vill få fram budskapet om Jesus Kristus som frälsare.

Hur predikar Lewis Jonsson om Jesus? Han predikar på olika sätt och visar på många olika bilder av Jesus. Här finns Kristus, Frälsaren, Herren men även vännen, pojken Jesus och Marias son. En Jesus som är både Gud och människa.

Följande är hämtat ifrån Första Bönsöndagen 1913:

Har du icke förut omvänt dig ifrån synden till Kristus, så gör det! Det är icke säkert, att du nu kan omvända dig och lämna Jesus ditt hjärta och liv, ty Herren har sina besöksetider för varje själ. *"Söken Herren, medan man kan finna honom!"* Men känner du, att Herren är dig nära och söker dig, så sök också du, till dess du finner honom. Besluta dig för att säga det stora farväl till världen och synden, som binder dig! Låt Guds ande föra ned dig på trons plats vid korsets fot hos Jesus och taga emot sanningen i hans blod! Så skall också du kunna jublande instämma med alla Guds barn: *"Då vi nu hava blivit rättfärdiggjorda av tron, hava vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Krist."*¹¹⁸

Här blir Jesus och Gud ett, målet är människans frälsning. Predikan visar på att tiden då Jesus har sökt kan vara passerad. För den som har sin *"besöksetid för sin själ"* finns ingen tid att förlora. För dem vars tid har varit så finns ändå orden *"sök till dess du finner honom."* Ingen behöver gå ifrån kyrkan utan hopp.

I en predikan som hölls i S:t Johannes finner jag en bild som vill visa på Jesus mänskliga natur och Jesus gudomliga natur: Första söndagen efter trettondagen 1913:

Låt oss taga ett exempel—den gången, då han for med lärjungarna över Gennesarets sjö och stormen växte upp. När vi först läsa om huru Jesus låg i bakstammen av båten och sov, trött efter dagen, så se vi, att han är människa som en av oss: men när vi läsa vidare och i tankarna se, huru han står upp ibland de förskräckta lärjungarna och vänder sig mot stormen och det brusande havet och säger. *"Tyst, var stilla"* och vi se huru allt lägger sig till ro, liksom en lydig hund lägger sig ned tyst, då hans husbonde befäller, så se vi lika klart: det är Gud.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Jonsson 1920, s. 67. Predikan G.

¹¹⁹ Jonsson 1920, s. 33. Predikan B.

Lewis Jonsson säger om detta, ingen mänsklig tanke kan genomtränga eller utreda det förhållandet som finns mellan Jesus mänskliga och gudomliga natur, men även den enfaldigaste bibelläsare kan se detta.

Ur en predikan ifrån prästmötet i Lund 1912 finner vi en mer jordnära och vardaglig Jesus. Predikan börjar med ett bibelcitат ifrån Luk 19:1-2: *"Han kom in i Jeriko och gick därigenom. Och se där var en man vid namn Sackeus."*

Det Lewis Jonsson vill få fram är just detta enskilda att det handlar om Jesus och Sackeus. Det handlar om ett möte med en enskild människa och en liten sådan i världens ögon. Sackeus var både fysiskt liten och som publiken av tvivelaktig moral. Jesus gick igenom staden Jeriko och mötte Sackeus. Det var överallt mycket folk runt omkring Jesus men:

Men för Jesus var Sackeus den ende i Jeriko. Varför----? Ty Gud ville det! Såsom Jesus säger till Sackeus: *"Idag måste jag stanna i ditt hus"* Det vilade ett Guds måste över Jesus för Sackeus räkning. Ty Jesus visste och vet, vad en enda människosjäl är värd. Ty han älskar syndaren. Och det hör till kärlekens natur att delta för var och en.¹²⁰

Här blir Jesus även som frälsare en vän, en som går igenom en stad och väljer att stanna för hans hjälp behövs. Han älskar syndare och avståndet mellan den gudomlige Jesus och människan Jesus blir inte så stort. Jesus och Sackeus blir vänner. Lewis Jonsson säger lite längre fram i predikan:

Jesus går nu här fram genom sitt ord lika visst, som han gick igenom Jeriko en gång. Och sitter här någon i sin bänk, som ser efter Jesus med liknande blick som Sackeus såg efter honom, så skall han stanna också för dig och giva dig en välsignelse, såsom du behöver.¹²¹

Här visas på en Jesus som finns med här och nu. Jesus vänder sig till den som vill ha hans frälsning och hjälp. En Jesus som är nära trots sin gudomlighet.

När jag tittar fram till 1916 finner jag hur Lewis Jonsson presenterar en än mer vardagsnära bild av Jesus. Septuagesima 1916:

---

¹²⁰ Jonsson 1920, s. 140. Predikan P.

¹²¹ Jonsson 1920, s. 141. Predikan P.

En husmoder, som givit sitt hjärta åt Jesus, sköter sitt hus så plikttroget och ordentligt som om hon hade Jesus till gäst varje dag.¹²²

Från vardagen med Jesus vid bordet går vi över till en mer abstrakt bild av Jesus ifrån en universitetspredikan i Lunds domkyrka i mars 1917.

Detta är ställföreträdandet: Kristus i vårt ställe med våra synder kastade på sig. För det andra betrakta vi den djupa hemligheten i Kristi ställföreträdareskap. ”Hur kunde mina synder” –så frågar du måhända—”komma på Jesus, så att han skall bära dem?” Ingen ängel har lagt dem på honom. Icke heller någon människa. Hör vad profeten säger: ”Herren kastade allas våra synder på honom.”¹²³

Här ser man att han använder ett annorlunda språk då han står och predikar i domkyrkan för studenter och professorer. Han har samtidigt fortfarande sin egen rättframma stil och ambitionen om att vinna människor för Jesus. Lite längre fram i samma predikan:

Till de antydda välsignelserna hör ock slutligen en ny lust och kraft hos Jesu vänner att bliva Jesu ställföreträdare i världen. Deras uppgift är enligt Frälsarens ord i Matt. 5:13—16 att vara jordens salt och världens ljus. De skola med ett villigt sinne gå ut och tjäna Herren i hans sak samt låta sitt ljus lysa ej blott med ord utan ock med goda gärningar till den himmelske Faderns pris. Så var det för en Augustinus, en Luther, en Zinzendorf, en Spurgeon med flera sedan de blivit omvända till Herren. Och så behöver det också enligt Herrens vilja bliva med oss, om vi äro Jesu lärjungar: ”att vi må pryda Guds vår Frälsare, lära i alla stycken.”¹²⁴

Man ser hur Lewis Jonsson har anpassat texten efter dem som lyssnar, och att han sätter de alla i ett större sammanhang med kända historiska människor. Samtidigt handlar detta om Jesus vänner.

En predikan där vi är tillbaka i Höör och Munkarp, blir Lewis Jonsson åter vardagsnära i sin bild av hur det var för Jesus, att komma till jorden med denna metafor. Fastlagssöndagen 1918:

När man kommer in i en svinstia, möter en sådan lukt, att man knappt kan andas. Men svinen, som går i den alltid, de märka ingenting. Så var det för Jesus att komma hit ner på jorden.¹²⁵

---

¹²² Jonsson 1920, s. 51. Predikan E.

¹²³ Jonsson 1920, s. 170. Predikan S.

¹²⁴ Jonsson 1920, s. 173. Predikan S.

¹²⁵ Jonsson 1920, s. 54. Predikan F.

Han säger innan att den är grov men träffande. Predikan handlar om att gå med Jesus till Jerusalem inför påsken. Den börjar med ”Se, vi gå upp till Jerusalem.” Dessa ord går som en röd tråd igenom hela predikan och används iteratio åtta gånger. I predikan finns både den mänskliga Jesus och den gudomliga. Jesus var både Gud och människa vilket beskrivs på ett naturligt sätt.

Hela hans liv var uppfyllt även av andra lidanden, såsom Jesus själv säger till sina lärjungar: ”Människosonen har icke kommit för att låta sig tjänas, utan för att tjäna och giva sitt liv till lösen för många.”¹²⁶

Här går predikan in i sin andra del.

Det är Jesu inbjudan till oss att följa honom på hans lidandes väg. Det hör man genast ty Jesus säger icke: ”Se, jag går upp till Jerusalem” utan: ”Se, vi gå upp till Jerusalem;” och det står om lärjungarna, att de följde efter honom häpnad över hans ord och bävande.¹²⁷

Lite längre fram i predikan så visar Lewis Jonsson på den mänskliga Jesus med orden:

Men nu svarar Jesus så stilla och vänligt: ”Vad viljen I då, att jag ska göra eder?”¹²⁸

Det man kan se i predikningarna är att Jesusbilden är på en levande Jesus som verkar ibland människorna. En Jesus som är en levande realitet för predikanten och det budskap han för fram i sina predikningar.

---

¹²⁶ Jonsson 1920, s. 54. Predikan F.

¹²⁷ Jonsson 1920, s. 55. Predikan F.

¹²⁸ Jonsson 1920, s. 56. Predikan F.

Kapitel 4. Slutord

Efter att jag har analyserat dessa predikningar och tal, plockat ner dem i mindre delar, räknat och kategoriserat har jag kommit fram till ett resultat.

Vad det gäller predikans omfång så är Lewis Jonssons predikningar långa med dagens mått, på hans egen tid var de som de flesta andra möjligen något mer åt det kortare hållet.

Vad det gäller formen så är den klar och står på en fast grund med ingångsord, inledning, huvuddel och avslutningar dessa delar är lätta att finna och hela predikan byggs utifrån dessa grundstenar.

I ingångsorden så ser det inte ut som om Lewis Jonsson knöt dessa till evangelietexten. Jag fann att han använde ingångsord ifrån dagens evangelietext endast fem gånger. Det jag kunde se var att han knöt an till ingångsordet under predikans gång.

Lewis Jonsson har i sina inledningar en förmåga att med enkla retoriska knep fånga sina åhörare. Han använder allegorier av bibelord med vilka han skapar en förväntan på predikans huvuddel. Han är målande i sitt språk och jag tror att han har en styrka i dessa inledningar.

I predikans huvuddelar ser jag att han försöker att hålla bibelord/ evangelietexten som en röd tråd genom predikningarna. Han är både undervisande, själavårdande och missionerande i predikan. Då predikans huvuddelar är långa så får han mycket sagt. Han använder sig ofta av anaforer, narration, evidentia och visar på olika teser och argument för och emot.

Lewis Jonsson målar sina predikningar med sina metaforer vilket gör dem levande. Vid nittonhundratalets början fanns inte heller det massiva bildflöde som vi utsätts för idag. En vacker predikan kunde nog leva kvar länge.

Det viktigaste i predikningarna är trots allt budskapet. Lewis Jonsson ville med sina predikningar föra ut budskapet om Jesus Kristus som frälsare. Detta blir mycket tydligt då man tittar på hur ofta han använder sig av Jesus i bildspråket. Även i hans användning av bibelcitater finns en stark övervikt av Nytestamentliga citat. Vi ser att här är Jesus i centrum. Evangelietexterna är visserligen alla hämtade ifrån Nya testamentet och då kan det ses som

självlklart att bibelorden är övervägande därifrån. Men om man ser till predikans helhet så är betoningen ändå väldigt stark på Jesus. Denna betoning kommer fram även i de Gammatestamentliga texterna i Lewis Jonssons predikningar.

I frågan om stil så finner jag att han har en sådan som präglas av en enkelhet och rättframhet i predikningarna. Här finns inte en massa krångliga akademiska ord som kan vara svåra att förstå för den som lyssnar. Lewis Jonsson predikade så att åhörare förstod vad han sa även om de inte hade någon högre utbildning. Något som var typiskt för Lewis Jonssons stil är att han utgår ifrån en bibeltext som han försöker levandegöra med hjälp av en evidentia eller narration. En föregångare till det vi idag kallar narrativ predikan.

Jag ser också att Lewis Jonsson använder sig av fler retoriska knep och hans predikningar är mycket väl uppbyggda. Han har arbetat mycket med sina predikningar med syftet, att få sina åhörare att förstå det budskap han velat få fram. Jag ser hur han försöker anpassa predikan efter dem som ska lyssna. Samtidigt som jag ser, att han ofta klarar av att vända sig till mer än en kategori av åhörare. Även Lewis Jonssons förmåga att knyta an till sina åhörare kan man ana i 3.3.1. Vardagliga bilder och situationer som visar på en igenkänning för dem som lyssnar.

I predikningarnas avslutningar så knyts predikan ihop och här lämnas ett budskap med en hoppfull karaktär och något att ta med sig från predikan. Samtidigt är just avslutningarna väldigt skiftande i stilen.

I predikan Q som jag visar i mitt exempel berör Lewis Jonsson döden. Ett ämne som alltid är aktuellt samtidigt som det är känsligt. Detta är också från en tid då döden var mer påtaglig, människorna levde med döden närmre inpå sig än idag. Medelåldern var relativt låg, många dog som barn. I väldigt många familjer fick man uppleva att inte alla i en barnaskara kom att leva till vuxen ålder.

I denna predikan Q ser vi hur Lewis Jonsson på ett för honom typiskt vis blandar Jesus tid, Gammatestamentlig tid och nutid i sin predikan. Detta är helt logiskt om man som Lewis Jonsson tror på en levande Gud som verkar i alla tider.

I en del av just denna predikan på s 26, så kan predikan ses som fördömande för vissa, och skulle kunna skapa ångest för dem som inte vet om deras anförvanter dött i tro. Detta har nog inte alls varit meningen från Lewis Jonsson sida. Predikan blir själavårdande för dem som sörjer en redan troendes död. Lewis Jonsson ger sedan ändå hopp till alla i sin avslutning av denna predikan på s 27.

Förmågan att få ut sitt budskap och att förmedla hopp är något som går igenom Lewis Jonssons predikningar. Att också hålla predikningarna på ett språk som folk förstår och kan knyta an till.

Utifrån de svar jag fått i analysen vill jag säga att Lewis Jonsson har varit en bra predikant. Detta kan vara en del av hans popularitet. Jag tror att man gick för att lyssna på Lewis Jonssons predikningar om jag utgår ifrån analysen. Där kan ha legat förväntan inför vad han skulle komma att säga. Och många fick nog höra det just de behövde höra. Sen är det många faktorer som inte går att fånga i en analys som har med Lewis Jonssons egen personlighet att göra. Detta är svårt att komma åt så långt efter hans död. Det är därför jag i kapitel två låtit några som verkligen hört honom och känt honom komma till tals.

Källförteckning

Adrian, Carl (1919) *K. Lewis Jonsson: Några drag i en själasörjarebild*. Lund, Gleerups förlag

Bexell, Oloph (2003) *Sveriges kyrkohistoria, 7. Folkväckelsens och kyrkoförnyelsens tid*. Berling Skogs, Trelleborg, Verbum

Bexell, Oloph (2010) ”Svensk påskpredikan under 1800- och 1900-talet”, *Svensk påskpredikan genom tiderna*, s. 211–345. Skellefteå, Artos & Norma bokförlag

Follin, Carl Axel (1945) ”Lewis Jonsson som konfirmationslärare” *Lunds stifts julbok 1945*, s. 75-87. Malmö, Sydsvenska Dagbladets AB

Hägg, Göran (1998) (2001) *Praktisk retorik Med klassiska och moderna exempel*. Norhaven A/S Danmark, Wahlström & Widstrand

Isberg, Hagbert (1919) ”Karl Lewis Jonsson” *Lunds stifts julbok 1919*, s. 9-39. Malmö, Förlagsaktiebolagets i Malmö boktryckeri

Johansson-Liedgren (1947) *Kyrkohistoria för gymnasiet*. Stockholm, Svenska Bokförlaget

Jonsson, Karl Lewis (1920) *Jesus allena: Predikningar och tal*. Samlade och utgivna efter författarens död. Stockholm, Svenska kyrkans diakonistyrelses bokförlag

Lewis-Jonsson, Elsa (1987) *Hemma i Fogdaröd: minnen från 1920-talet*. Lund, Elsa Lewis-Jonsson

Nässelqvist, Dan (2008) examensarbete i praktisk teologi, *Kollektbönen i svenska evangelieböcker 1562-2003*, framlagt 2008-06-03 Centrum för teologi och religionsvetenskap, Lunds universitet

Svenska Psalmboken (1819) (1889) af Konungen gillad och stadfäst år 1819 evangeliebok med 1860 års tvenne årgångar samt utdrag ur kyrkohandboken med 25 sept. 1874 påbudne ändringar. Göteborgs handelstidnings Aktiebolags tryckeri

Svenska Psalmboken (1819) (1907) av Konungen gillad och stadfäst år 1819 evangeliebok med de nya predikotexterna. Samt utdrag ur 1894 års kyrkohandbok. Göteborg, Gustaf Melins Förlag

Södra Sveriges tidningar 24 april 1964. Höörs bibliotek, klippsamling, kuvert 116

Otryckta källor

Höörs bibliotek. Sture Hagströms arkiv.

Nationalencyklopedin NE <http://www.ne.se> 20111230

[http://de.wikipedia.org/wiki/Ernst Modersohn](http://de.wikipedia.org/wiki/Ernst_Modersohn)

Appendix: Lewis Jonssons bevarade predikningar

A: Nyårsdagen 1914. Höör och Munkarp. ”Framtiden med Jesus och utan Jesus.” Jonsson 1920, s. 19–28.

B: Första söndagen efter Trettondagen 1913. S:t Johannes, Malmö. ”Jesus, vår Frälsare, har själv varit ung.” Jonsson 1920, s. 33–43.

C: Kyndelmässodagen 1918. Höörs kyrka, Munkarps kyrka. ”Här är de heligas tålamod och tro.” Antecknad av tidigare konfirmand. Jonsson 1920, s. 44–46.

D: Septuagesima 1918. Höörs kyrka, Munkarps kyrka. Efter åhörarens anteckningar. Jonsson 1920, s. 47–48.

E: Septuagesima 1916. Höörs kyrka, Munkarps kyrka. ”Allt är nåd i Jesu tjänst.” Antecknad av medlem i Lewis Jonssons ungdomskrets. Jonsson 1920, s. 49–52.

F: Fastlagssöndagen 1918. Höörs kyrka. ”Se, vi gå upp till Jerusalem.” Antecknad av en tidigare konfirmand. Jonsson 1920, s. 53–57.

G: Första Bönsöndagen 1913. S:t Johannes, Malmö. ”Om det är sant, att rättfärdigheten upphöjer ett folk, men synd är folkens vanära, vad skola vi då göra?” Jonsson 1920, s. 62–70.

H: Tredje söndagen efter påsk 1913. S:t Johannes, Malmö. ”En liten tid.” Jonsson 1920, s. 78–86.

I: Tredje söndagen efter påsk?? ”Varför är Jesus så glad över sina lärjungar?” Jonsson 1920, s. 87–94.

J: Bönsöndagen 1918. Höörs kyrka, Munkarps kyrka. ”Hos Jesus i börens skola.” Jonsson 1920, s. 95–104.

L: Midsommardagen odaterad (trol.1912 i S:t Johannes, Malmö, eller tidigare). ”Johannes döparens ungdomstid såsom en förebild för vår ungdomstid.” Jonsson 1920, s. 105–114.

M: Nionde söndagen efter Trefaldighet, 28 juli 1918. Höörs kyrka, Munkarps kyrka. ”Huru Gud räknar, och huru vi räknar.” Jonsson 1920, s. 115–122.

N: Fjärde Bönsöndagen 1916. Höörs kyrka, Munkarps kyrka. ”Det stora tacksägelseämnet: Herren hjälper.” Jonsson 1920, s. 123–131.

O: Tjugonde söndagen efter Trefaldighet 1916. Höörs kyrka, Munkarps kyrka. ”Köpen tid!” Ur *I Herrens gårdar*, Linblads förlag 1916. Jonsson 1920, s. 132–139.

P: Prästmötet i Lund 1912. Lunds Domkyrka. ”En och en för Kristus.” Jonsson 1920, s. 140–150.

Q: Tjugofjärde söndagen efter Trefaldighet 1912. S:t Johannes, Malmö. ”Vad kommer bortom graven?” Jonsson 1920, s. 151–158.

R: Allmänna Svensk-Lutherska Prästkonferensen 31 aug.–2 sept. 1915. S:t Jakobs kyrka, Stockholm. ”Huru vinner en präst det förtroende, han behöver i sin kallelse?” Jonsson 1920, s. 159–167.

S: Universitetspredikan mars 1917. Lunds Domkyrka. ”Den ställföreträdande Frälsaren.” Upptecknad av kantor Thysell. Jonsson 1920, s. 168–174.

T: Ur *Var hälsad sköna morgonstund* 1916. ”Han bodde bland oss.” Jonsson 1920, s. 13–17.

U: Ur *Var hälsad sköna morgonstund* 1913. ”I dag är eder född Frälsaren.” Jonsson 1920, s. 7–12.

V: Första Bönsöndagen 1918. ”Herrens ord och dyrtiden.” Ur *Evangeliskt Veckoblad*. Jonsson 1920, s. 71–77.

X: 27 och 29 april 1917. Konfirmationstal. Jonsson 1920, s. 179–191.